

פ ד ט י - כ ל
 ישיבה ז' שכ"ט של הממשלה
 ו' בחשון תשכ"ט - 28.10.68
 (יום ב', בשעה 8.30)

נכחו השרים: י. אלוץ - יו"ר, א. אבן, י. אלמוגי, ז. ארן, מ. בגין, י. בורג, מ. בנטוב, ח. נבתי, י. גלילי, ז. ורהפטיג, י. ישעיהו, י. ספיר, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, ז. שרף, א. ששון

נעדרו השרים: ל. אשכול (תולה), י. ברזילי (בחול), מ. דיין, מ. כרמל (בחול), פ. ספיר

מ. ארנון - מזכיר הממשלה
 י. הרצוג - מנכ"ל משרד ראש הממשלה

רשמה - ש. יפה

- סדר היום:
82. ערעורים על החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה בענין חברת שיכון ופיתוח לישראל בע"מ
 83. ערעור על החלטת ועדת השרים העליונה לענייני ירושלים בדבר הקמת מבנים בהר-הצופים למימשל הצבאי
 84. שביחת סבלי דואר מיון וחבילות כתל-אביב
 85. ערעור על החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה בענין ייסוד חברת יישום מחקרי תעשיה
 86. מינוי משנה ליועץ המשפטי לממשלה בהתאם לסעיף 23 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959
 87. ש א ל ה
 88. סקירת שר החוץ

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלון:

אבקש מחברי הממשלה שהשכימו לבוא, ושמעריך אני מאד את המאמץ שעשו, להתכנס ונתחיל בישיבה.

נתחיל בסעיף בקשר לערעורם של שר הפיתוח והשר ספיר בענין חברת שיכון ופיתוח לישראל בע"מ.

רשות הדיבור לשר קול.

82. ערעורים על החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה בענין חברת שיכון ופיתוח

לישראל בע"מ

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע לממשלה להחליט לבטל את קיומה של חברת שיכון ופיתוח בע"מ. לפי מיטב הכרתי, היא היתה מיותרת מלכתחילה. אמנם, הממשלה צריכה לפעול בשטחים בהם לא פועלים או אינם יכולים לפעול גורמים אחרים, או שעליה לגלות דוגמה חלוצית ולסלול את הדרך לאחרים. כל זה נוגע לשטחים שונים במדינה, אך ודאי שלא לשטח זה של השיכון.

בשטח זה של השיכון פועלות בישראל, עוד לפני הקמת המדינה, חברות שיכון רבות, שלהן זכויות רבות, כגון: "שיכון עובדים", "רסקו" וכן קבלנים פרטיים וכן חברות שיכון של זרמים קיבוציים שונים, "משכנות" של הפועל המזרחי וחברות שיכון רבות, שלא אפרט כאן שמות כולן.

ברוך השם, יש לנו שפע רב של חברות שיכון ולא צריך היה להגיע לכך, שהממשלה תקים אף היא חברת שיכון משלה. תפקידה של הממשלה לעזור לגורמי המשק ולא לבוא במקומם. היא צריכה לעודד אותם, אבל לא להתחרות בהם ומה עוד, כאשר ההתחרות אינה תמיד בתנאים שווים.

הממשלה יכולה להתחרות בכל גורמי המשק, כאשר לחברה שלה יש קרקעות שנרכשו בתנאים נוחים יותר והמימון שם זול יותר. כך היה גם במקרה של חברת שיכון ופיתוח.

לכן, אני חושב שחברה זו מיותרת הינה; אלא נשמעה טענה, שחברות השיכון הציבוריות והפרטיות אינן רוצות לבנות בעיירות פיתוח או באיזורים מרוחקים יותר ממרכזי הארץ, כגון שיכונני עולים.

התיוזה הזאת, לו גם היתה נכונה, אינה תואמת את העובדה הידועה לכל, שחברות הסתדרותיות ואחרות הקימו שכונות בעיירות פיתוח ובאיזורים חלוציים מאד. לכן, קיומה של חברת שיכון ופיתוח מיותר.

נאמר עוד, שהיא נחוצה בשביל ויסות והמציאו מטרה נוספת להצדקת קיומה. והנה, נחבר שלמעשה גם אלה הרוצים בקיומה, צמצמו מאד את תחום פעולתה וקיצצו כנסיה. עתה רוצים שהיא תעסוק בשיכון סוציאלי ובשיכון לזוגות צעירים.

היה לי הכבוד להתווכח בעניין זה עם שר המשפטים והוא היה ממקצצי הכנסיים של החברה הזאת. אלא ישנם חברים שהחומר אינו ידוע להם עדיין ואני רוצה לשכנע את שר המשפטים שיתמוך בי.

אני חושב, שחברה זו, במצב הנוכחי, מיותרת בהחלט. אין בה צורך גם לאחר שקבעו לה מגבלות. מכרך אני גם על המגבלות הללו, עליהן החליטה ועדת השרים, כי לפני כן היא בנתה גם במרכזי הארץ והקימה דירות

גדולות, ולאו דווקא שיכונים סוציאליים. היא פלשה לכל מיני שטחים ללא סייג, אלא שאני בכלל נגד קיומה ולו גם במימדים מצומצמים. אני סבור, שישנם גורמים מספיקים במשק הפועלים בשטח השיכון, הממלאים את התפקיד הזה ואין כל צורך בכך, שהממשלה תתחרה ותהיה גורם בשטח זה.

תפקידו של משרד השיכון לפקח על כל החברות ולעזור להן בתנאים שווים, לראות את כולן שוות לנגד עיניו, ללא אפליות וקיפוחים ותנאים מיוחדים של מימון וחלוקת קרקעות. על משרד השיכון לנהוג בצדק לגבי גורמים ציבוריים ופרטיים שונים במשק. לכן, מציע אני לקבל את ערעורי ולהחליט, שהחברה לשיכון ופיתוח מיותרת היא.

זוכר אני, ששר האוצר הקודם אמר בועדת השרים לענייני כלכלה, שמכל הגנות מצמצמות הציפורים בנושא זה, ואבקש את חברי השרים שיחמכו בערעורי זה.

ד"ר י. ספיר :

קודם כל, מסכים אני לכל הדברים שהשמיע כאן השר קול. כאשר עומדים להקים גוף כזה, נשאלת תמיד השאלה מה היתרונות שבהקמתו. התברר דבר, שלא היה ידוע עם הקמת חברה זו, שהכשרון שלה לבנות זול יותר, שהיווה שיקול אשר שימש הצדקה לגבי בניה ציבורית, שלא תימסר לקבלנים או חברות ציבוריות אחרות, לא הוכח ולהנחה זו אין על מה להשען. האפשרות להחזיק מעמד ניתנה לה רק בתוקף אותם יתרונות שהוענקו לה על ידי הממשלה, כפי שנאמר כאן, אם על ידי אשראי או קרקעות או חוסר תלות כה גדול בתכנון הרשויות המקומיות, ועוד ועוד.

דבר נוסף - לא היתה הצדקה להקמתה, כי כאשר מקימים גוף ציבורי, הכוונה להעסיקו באותם דברים בהם יכול הוא להצטיין. אך במידה שמשיג אתה אותן מטרות על ידי גופים או דרכים אחרות, הרי שאותו גוף נעשה מיותר.

לאור נסיון השנים בהן קיימת החברה, חושבני שנאמר ונכתב הרבה ואין לסתור את הדרישה לחסלה. גוף זה לא הצדיק קיומו מבחינת היעילות וההוזלה למשק הישראלי.

קיים תכנון לשיכון של חסכון, הסמלא תפקיד מסויים לגבי סוג מסויים של אנשים, הרוצים לרכוש דירה, כאשר בדרך אחרת תעלה להם יותר. היות וכאשר הוקם גוף זה, ההנחה היתה שיעסוק בבנייה מכספי חסכון, הרי שמלכתחילה יועד למבנים, לדירות עד גודל מסויים. אפשר היה להגות, שסוג זה של קוני הדירות עלול להיתקל בשוק החופשי בעלויות ותנודות במחירים, שלגביו היו נחשבות מופרזות. איני יודע באיזה מובן מנע סידור זה את עלית המחירים או ירידתם, כי ההוצאות העלו את המחיר בלאו-הכי. אלא היתה הרגשה של בטחון מסויים. אך מדוע צריך הוא לעשות את המלאכה באמצעות גוף שני, כגון חברת שיכון ופיתוח?

דבר נוסף - מתוך מנכלות אלה, לא הקיפו את הכל, אם אפשר למצוא לו הצדקה כלשהי, הרי גוף כזה, שהינו חלק ממשרד השיכון, אינו צריך להיות חברה נפרדת, ועליו להיות מיועד לשיכון סוציאלי או שיכון לעולים.

איני יודע כמה שיכון לעולים בוצע על ידי חברה זו. אני חושב, שלא היו אלה דברים גדולים ביותר, לכן, דווקא בדבר החשוב ביותר, בו מעוניינים אנו, שיכון ופיתוח לא ממלא את התפקיד המרכזי.

אם מדובר על בנייה בחסכון - הרי ישנה כבר מסגרת, שם העיקר החסכון ולא הבנייה. וכאן, כאשר הוא חוזר לשטחים אחרים, שם פעיל הוא, ובשיכון הסוציאלי עוסק הוא באחוז קטן בלבד.

היתה איזו אי-הבנה וטעות הדורשת תיקון כאן, אך ודאי שאין מקום להמשיך כזה, ודאי שלא בהיקף כזה.

הייתי מציע שמישהו יעשה מאזן של חברת שיכון
ופיתוח ויניחו על שולחן הממשלה, לעיון חברים.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

הצעה לשר המשפטים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני חושב, שמצב סדר היום של ישיבות הממשלה
קטסטרופלי. יש ל"א שאלות על סדר היום, וניסינו לקיים היום ישיבה כדי לנסות
לחסל סעיפים בסדר היום. הוצאו שרים ממשרדיהם כדי לשבת ולסיים עניינים. אם אפשר
לנאום ללא סוף על נושא אחד, נסיים שניים-שלושה דברים בלבד. דיברו שני חברים
בעד ואני מציע, שידבר אחד נגד, ונצביע ונעבור הלאה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

ישנה פרוצדורה - כאשר ישנו ערעור על החלטות
ועדת שרים, בודקים אם ישנם ארבעה חברי ממשלה התומכים בדיון בערעור.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אין פרוצדורה כזאת, זה דבר חדש.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

אני מוכן לוותר הפעם, כי אני טירון בזה.

שר השיכון ט. בנטוב:

זה היה לפני שבועיים, כאשר ערערתי אני.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

ואתה, שר הפנים, הצבעת אז.

לכן, נשמע את מזכיר הממשלה מה אומר התקנון

בענין זה.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

התקנון אומר, שהצעה שאין לה ארבעה תומכים, אין

דנים בה. אני חיברתי את התקנון הזה לפני עשרים שנה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

אני מצטער, אך מטרתנו היא לחסוך בנאומים.

מזכיר הממשלה ט. ארגון:

ישנם כאן שני דברים: אם ישנו ערעור של שר - הוא

מובא לדיון. אחר כך ישנה הצעת החלטה, בעדה צריכים להיות ארבעה קולות, ואם אין

- הענין אינו עומד להצבעה.

עד עתה, נעשה כבר החלק הראשון. עתה צריך לנשת

לחלק השני של הנוהל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה אינו מונע מאנשים לחרות דעתם בענין זה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

איני רוצה ללכת בקרי בענין זה. אני זוכר עשרה
תקדימים לפחות, כאשר היו"ר שאל לאחר העמדת הענין, אם ישנם ארבעה תומכים בענין,
ורק אז מתקדמים בזה.

אתן עתה אפשרות להערות קצרות לכמה שרים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לו עמדנו בפני החלטת להקים את המוסד הזה של
שיכון ופיתוח, הייתי מתנגד לו. אבל עתה זה דבר קיים, שצריך לבטלו. כינתיים,
הוכנסו שינויים רבים בו, כי עד עתה הם היו כמצב מיוחד במינו, וקיבלו קרקעות
במחיר נמוך ביותר ועוד, לעומת הקבלן שצריך היה לשלם במיטב כספו בעד שטחי
בנייה. עתה העמידו אותם באותו מצב של קבלנים אחרים וזה שונה. אילו צריכים
היינו להקים עתה את החברה, הייתי מתנגד, כי הממשלה אינה צריכה להפוך להיות
חברה קבלנית.

השר מ. בנין:

מי עומד עתה בפני בחירות - המפד"ל או המדינה?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

המספר"ל עדיין אינה שולטת על שיכון ופיתוח. אני רוצה לקוות, שנכניס שינויים גדולים יותר מאשר אלה שיוכנסו בשיכון ופיתוח ואני מציע למעוררים להניח זאת. נבור את הענין בקהל, ואחר כך נכניס את השינויים הדרושים.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלון:

תרשו לי, כיו"ר, לקבוע שנשמע עוד שר אחד, שמניח אני שגם הוא נגד הערעור - שר השיכון - ואחר כך נצביע.

שר השיכון ט. בנטוב:

אני מבין, שהמעוררים עושים זאת מבחינות אידיאולוגיות, אבל המדינה לא החליטה אף פעם שהשטח הוא סגור למשק הפרטי. יש לנו משק, בו יש שוויון, לפי קווי היסוד. בקווי היסוד של הממשלה הוחלט על שוויון ליוזמה פרטית וציבורית.

(ב) היתה ועדה מיוחדת של שרים, בה ישבו באי-כוח כל הזרמים והיא קיימה שכע-שמונה ישיבות ובאר אליה טוענים שונים ונחברד שההאשמות על אפלויות לא היה להן יסוד. אחר כך עבר הענין לוועדת השרים לענייני כלכלה, שקיבלה החלטה, וגם ועדה מיוחדת קיבלה הצעות, לפי נוסח של סגן שר הפנים. וזה בעצם הנוסח שכולם התאחדו עליו, מלבד אחד; בוועדת השרים לענייני כלכלה, מלבד שני שרים שהגישו ערעור, התקבל על דעת כל השרים הסיכום הזה. לכן, אני רוצה שלא תהיינה כאן אגדות על אפלויות, שלא היו.

לאחר מ זאת הוכנסו הנבלות מסויימות, נגד נלישה של החברה לשטחים שלא נוצרה למענם, וזאת בהסכמתי. גם אני חושב, שלא צריכה לקום חברה קבלנית כזאת. הדבר הזה נתקבל.

סוכם שהחברה דרושה כמכשיר בשביל משרד השיכון, לביצוע משימתו בתנאים מסויימים. כאשר אתה, בתור שר התיירות, בא ואומר שדרוש לך מלון במכשיר, איש לא יאמר לך שלא תעשה זאת. לכן, אני מציע לאשר את ההחלטה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

לא צריך לאשר, אלא לדחות את הערעור. אפשר להגיע להצבעה.

מי תומך בערעור של השר קול ושל השר ספיר? 3 קולות. אם כן, אין אפילו ארבעה קולות לערעור, ולכן אין צורך להצביע בעדו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אומר פסוק אחד: אני מצטער על ההצבעה של הרוב, כפי שהתקבלה, אבל מה שהוחלט בוועדת השרים, לצמצם את התחומים של חברת שיכון ופיתוח, גם זה רוח שלי, כי הודות לערעור שהגשתי, בא גם הצמצום ולכן זכיתי כאן במשהו.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

זו הודעה למזכירות המפלגה הליברלית העצמאית, ולא לממשלה, ומשם ודאי לעתונות.

מחליט מ:

(נגד 3 קולות):

לדחות את ערעוריהם של שר הפיתוח והתיירות והשר י. ספיר על החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה, מיום כ"ד באב תשכ"ח (18.8.68), בענין חברת שיכון ופיתוח לישראל בע"מ.

83. ערעור על החלטת ועדת השרים העליונה לענייני ירושלים בדבר הקמת מבנים

בהר-הצופים למימשל הצבאי

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן :

רשות הדיבור לשר אבן.

שר החוץ א. אבן :

הערעור הוסבר במלואו בתזכיר ששלחתי לראש הממשלה
ב-19 בספטמבר, ונחברו שהתפרסם בעתון "הצופה" כעבור שבוע. לכן, אני מקווה
שהפרטים ידועים לכל.

הרכוש שם הינו רכוש הכנסיה הלותרנית, כלומר:
זכויות הרכוש ידועות. אמנם, הירדנים התעלמו מזכויות אלה, אך אין ספק שהוא רכוש
לא לנו. זה רכוש של ארגון הלותרנים, שיש לו 60 מיליון תומכים בעולם. הדבר הזה
הובלט כבר בעתונות בסקנדינביה ובגרמניה. משט הופנו אלינו שאלות וערעורים.
ההדים שיעלו מסכסוך אתם עכשיו, ישפיעו במיוחד על יחסינו עם הארצות הצפוניות
ונתבקשנו שלא לעורר את הענין לרגל הדיון המדיני, ששרויים אנו בו, ונשאלת השאלה
האם סכסוך זה נחוץ ודחוף לנו כל כך עתה.

כאשר דובר עם הלותרנים במעמד קורם, נאמר להם
כאילו ניקח את השטח הזה למען ישוב חושבים. עתה דובר על חרמה השטחים להקמת מטה
המימשל הצבאי ועל ידי כך מכניסים אנו את הכנסיות הלותרניות לכל הבעייתיות של
המימשל הצבאי. אני שואל אם הדבר נחוץ בכלל, והאם שלושים דונם אלה צריכים לסכסך
בינינו ובין גורם בינלאומי. איני רוצה להפריז במשקלו של גורם זה, אבל גם לא
לזלזל בו.

נניח גם שהדבר חיוני לנו, ואז מתעוררת שאלת העיתוי - האם רוצים אנו להכנס עתה למחלוקת עם גורמים חשובים בארצות סקנדינביות ואחרות? שגדירינו בצפון אירופה ובמיוחד בן-נתן, צועקים חמס על הלחץ והזעם. ישנו כאן סיבוך מדיני, שהינו מיותר בכלל, ומכל מקום - בחודש אוקטובר.

הצעתי המינימלית היא לשוב ולדון בזה באמצע חודש

דצמבר.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אני מסכים מיד לשאלת הביצוע, שייקבע שיהיה בדצמבר, אם נוח הדבר לשר החוץ או לנו, באמצעות שר החוץ.

אומר כמה מלים ביחס לכנסיה הלותרנית. שמענו מפי נציג שר החוץ בשיבת ועדת השרים לענייני ירושלים, שזו הכנסיה העויינת ביותר אותנו. בו בזמן שאנו מקבלים מכתבים משר הדתות, ואפילו מאלברטו גורי, ואין צורך לומר, שכל הכנסיות פונות אלינו, ולו גם הפרנציסקנים הכותבים על נייר הכתיבה שלהם "JERUSALEM", כאשר מחקו את המלה "JORDAN", הרי שאלה אינם מכירים כלל במדינת ישראל.

המקום בו דנים אנו עתה תפוס היה על ידי הבריטים. ואז, לא היו כל מחאות שהן.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלון :

לאיזו מטרה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בשביל הצבא הבריטי. אחר כך בעיר הפרוזות, לפי הסכם שביתת הנשק של ירושלים, היה זה מוצב של הצבא הירדני. זה הרכס של הר-הצופים ועליו מתנהל הוויכוח.

איש אינו מציע להפקיע את האדמה מידיהם. החלטנו להמשיך להחזיק באותו מקום, בו היה הצבא הירדני. אם תחזור שאלה של נורמליזציה משפטית, גם אז לא נפקיע זאת, אלא נפקיע את זכות השימוש לתקופה של שש שנים. איננו בונים שם בנייני קבע, אלא מקימים בניינים טרומיים, שניתן להסיטם.

הממונה על התקציבים הודיע לי, שדחיית העניין, ולו גם לזמן קצר, עלולה לעלות לאוצר בסכום של 50 אלף לירות.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז:

והענין עצמו תלוי ועומד:

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כן, בוודאי. אם שר החוץ חושב, שהדבר אינו נוח לו בחקופת העצרת, אני הולך לשיטתי. שכימים אלה חייבים לנו להתחשב חשיבות מירבית ואני מציע לדחות את הערעור בקווליפיקציה אחת, שהביצוע יתחיל בתום העצרת.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז:

אתן לדבר לשני חברים - אחד בעד ואחד נגד.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אין הערות.

שר החוץ א. אבן:

אני מסכים לדחייה, אבל שומר לעצמי זכות לעורר

את הבעיה מחדש.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

זה מחייב אילו הכנות, כפי שמניח אני.

שר החוץ א. אבן:

לגופו של ענין, אבוא בקשר עם שר המשפטים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אין זה ענין פרטי שלי.

שר החוץ א. אבן:

אני רוצה לברר מה ההצדקה המשפטית, לגופו של

ענין. מדוע אין טענתם צודקת, שזה רכושם?

שר המשפטים י.ש. שפירא :

זה היה רכושם בימי הבריטים ובמשך 19 שנים בימי הירדנים, שהחזיקו זאת תמיד כבסיס לצבא.

דנשד מ. בנין :

השתתפתי בישיבת ועדת השרים העליונה לענין ירושלים, בה דובר בענין זה. אני רוצה לומר, שהחלטה נתקבלה שם פה אחד. נכון הדבר, שבא-כוח משרד החוץ הודיע, שיש ערעור של שר החוץ בענין זה. אבל כל חברי הועדה האחרים היו בדעה, שצריך ללכת בדרך עליה דיבר שר המשפטים.

אני סובר שהיה סיכום, שבלאו הכי הבנייה לא תתחיל בעתיד הקרוב ביותר. לכן, ההפרש בין נובמבר ודצמבר - אין בו שום משמעות. לעומת זאת, הוברר לכל חברי הועדה, שהבעיה הזאת חיונית מאד לממשלה. לא משנים ממה שנקרא סטטוס-קוו מאומה. היה שם מחנה צבאי בריטי, ואחר כך היה שם מחנה צבאי של הלגיון, ועכשיו יהיה שם דבר דומה למחנה צבאי, כי המימשל הצבאי הוא חלק בלתי נפרד מהצבא. במידה שיהיה צורך בכך, נשלם בעד זכות החכירה של השטח הזה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

לא נאמר "אם יהיה צורך", אלא בפירוש - נשלם.

דנשד מ. בנין :

יש שם שטח הרבה יותר גדול, שהם גידרו אותו ואנו מכירים בזכותם עליו.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כמו כן, החזרנו להם בנין שעומד שם.

השר מ. בנין:

איני חושב, שיש הצדקה לצעקה שמרימים הם. אם
תתחיל הבנייה בדצמבר, אין צורך לקבל את הערעור.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הרי באנו אתם בדברים. מה הם עונים על השאלה
שלנו, מדוע החכירו זאת לירדנים ולבריטים בזמנו? ומדוע מסרבים הם עתה להחכיר
זאת לנו?

שר החוץ א. אבן:

הם אומרים, שזה נעשה נגד דעתם, נגד רצונם, אם
המדובר בירדנים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

החשובה ניתנה על ידי שר החוץ. עלי לומר שהם,
נוסף על כך, אינם מדברים אתנו ישירות. חוסיין נמסח (לדעתם) על ידי אלהים לשלוט
בירושלים, כי הוא מוסלמי. ואנחנו - "רק" יהודים אנו...

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

באמצעות מי הם מדברים אתנו?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

האינפורמציה שלי היא, לפי מה שסיפר נציג משרד החוץ בועדת השרים לענייני ירושלים.

השר מ. בגין:

הם אינם רוצים במשא ומתן ישיר.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

פעם רובר על כך, שהמימשל הצבאי לא יהיה בירושלים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אנחנו רוצים, שהמימשל הצבאי יהיה בירושלים, אבל לא יישב במרכז העיר, אלא בפרבר, כדי שלא יהיה שלטון צבאי בתוך מרכז העיר. אבל המימשל הצבאי כולל עשרות, ואם יש צורך, מאות חיילים, והמצב בירושלים אינו שקט כל כך, שיכולים אנו לומר שאין בכלל צורך בהמצאות חיילים בירושלים. אנו רוצים שיהיו שם בבחינת רואים ואינם נראים, ובמקרה הצורך, יהיו גם נראים לעין.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

ברצוני לסיים את הערתי הראשונה. שמעתי חשבת שר המשפטים. כאשר אני התנגדתי לכך, שהמימשל יהיה בירושלים, היה לי נימוק נוסף לכך, כי חשבתי שירושלים הינה חלק מהמדינה ולא צריך להיות בה משרד המימשל

הצבאי. לא איכפת לי שיהיה מצוי על גבול השטח השייך למדינת ישראל, אבל לא שיהיה בירושלים, אולם העקרון קודם לנוחיות המעשית.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

כתל-אכיב יכול להיות מימשל צבאי? אם כן, מדוע

שלא יהיה בירושלים?

שר הדתות ז. ורהפטינג:

דבר שני, אני יודע שעם הלותרנים עשינו עסקה וקנינו מהם שטחים. היתה זו עסקה גדולה. אני סבור, שבכל זאת ניתן לנהל אחסן משא ומתן, במידה שעשו אתנו כבר עסקה אחת. וזאת, באותה צורה בה ניהלנו משא ומתן עם כנסיות אחרות. עלי להזכיר כאן, שלפני כמה שנים נמרנו עם הלותרנים עסקה גדולה, בה קנינו מהם שטחים חשובים מאד.

שר החוץ א. אבן:

העלינו בפניהם הצעת רכישה מהם של קרקע.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז:

מותר להצביע בענין זה, במידה שישנם עוד שלושה

שרים התומכים בערעור שר החוץ.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אין שום מניעה, שנעמיד שם פריפריקס תוך כדי משא ומתן על רכישת השטח. ודאי שנהיה מוכנים לרכוש את השטח, ולא רק שטח זה, מכל מי שירצה למכור לנו זאת. אין לנו כל סיכוי בשלב זה לחתום אתם איזה הסכם שהוא, ויתכן מאד שסאיפתך, בה תומך אני, שנרכוש את השטח מהלוטרנים, על ידי ישיבתנו שם וניהול המשא ומתן אתם, תתממש מהר יותר.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

האם יש עוד שלושה שרים התומכים בהצעת שר החוץ?

שר החוץ א. אבן:

אני מעמיד רק את ההצעה להמתין עד סוף העצרת, ובינתיים לרון כבעיה, אם מוכנים אנו לנשט לקניית השטח.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

אני בטוח שישנה הוראת קבע לרכוש את השטח, במידה שיתאפשר הדבר.

נראה לי, שאם יתברר להם שאיננו נסוגים מהמחשבה ליישב שם את המימשל הצבאי, יתוצו הם יותר למכירת השטח לנו.

במידה שהיתה החלטה פה אחד בישיבת ועדת השרים לענין ירושלים, וישנה הסכמה, שהבנייה ניתנת לדחייה עד סוף העצרת, והמשא ומתן על קניית השטח יימשך, ניתן יהיה לסכם כאן משהו. יחד עם זאת, חוזר אני ושואל - אם ישנם שלושה שרים נוספים התומכים בערעור שר החוץ, נצביע.

מ. ח. ל. י. ט. י. ט. :

לדחות את ערעורו של שר החוץ על החלטת ועדת השרים העליונה לענייני ירושלים, מיום י"ז כאלול תשכ"ח (10.9.68), בדבר הקמת מיבנים בהר-הצופים למימשל הצבאי, מתוך הכנה שביצוע הבנייה יעוכב עד לאחר תום עצרת האו"ם הנוכחית.

84. שביתת סבלי דואר מיון וחבילות בתל-אביב

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז :

נשמע הודעת שר הדואר על שביתת עובדי הדואר בארץ, סעיף שהכנסנו לסדר היום, למרבה הצער, שלא לפי הסדר הקבוע מראש.

שר הדואר י. ישעיהו :

אני מצטרף לדברי הצער של סגן ראש הממשלה. הסבלים העובדים בדואר חבילות בתל-אביב מקיימים היום שביתה בת 48 שעות, והודיעו שבהמשך לכך יקיימו שביתה-האטה עד שיתמלאו דרישותיהם.

אני מביא את העניין לידיעת הממשלה, בגלל שני טעמים: (1) השביתה הזאת עלולה לשבש שיכוש חסור ואולי גם לשחק את שירותי הדואר בארץ ולגרום סבל ונזקים לציבור ולמשק. (2) היא עלולה להימשך זמן רב.

יש בהם הרבה עקשנות וחוששני, שהשביתה תהיה מלווה הפרעות וסכסוכים, ואולי גם תגרות-ידיים וכן שביתות סולידריות של חטיבות אחרות.

זוהי שביתה פראית, שאינה נתמכת על ידי שום גורם מוסמך. לא ההסתדרות ולא ארגון עובדי המדינה ולא ועד עובדי הדואר. היא משתקת את המיון בתל-אביב ומשבשת את חלוקת הדואר בכל הארץ.

העילה לשביתה זו היא דרישת השובתים להעלאת שכרם ורה-דירוג שלהם, כי לדעתם יצאו מקופחים מן הדירוג והסיווג שהיה לפני שלוש שנים.

למען האמת, תביעתם זו לא קפצה בזמן האחרון, אלא הועלתה מזמן והם לא פסקו מלתבוע את תיקון מה שנחשב בעיניהם כעיוות בדירוגם. לפני ראש השנה קיימו שביתה האטה ונעשו אז מאמצים לשכנע אותם, שאין שום סיכוי להשיג העלאת שכר או רה-דירוג עכשיו, כיוון שזה עלול להרוס כל מדיניות השכר והדירוג המוסכמת על ידי הממשלה וההסתדרות. בתחילה לא הסכימו, ואמרו שלא איכפת להם הדבר. אך לאחר מאמצים רבים של שכנוע, הסכימו להציע לעבוד לעבודה בשיטת נורמות ופרמיות, דבר שיאפשר להם להשתכר יותר על ידי העלאת התפוקה שלהם; על בסיס זה הושג הסכם, שגם הם תמרו עליו.

בהסכם זה נקבע, שלאחר שלושה שבועות, יגיש המכון לפריון העבודה את מסקנותיו לגבי קביעת הנורמות והפרמיות, ואם לא יספיק - יגיש לפחות מסקנות ביניים, לפיהן יקבלו מקדמות על חשבון הפרמיות.

המכון ניגש לעבודה, אבל נתברר לו, שלא יספיק חוץ שלושה שבועות ולא יוכל להוציא מסקנות ביניים, כי אין בידיו מימצאים סבירים ומדויקים, שלפיהם יוכל לקבוע מהי נורמה ומה תהיה הפרמיה.

המכון לפריון עבודה ביקש ארכה להוצאת מסקנותיו עד סוף נובמבר. לזאת הם לא הסכימו. אמרו שרוצים מקדמה ויהי-מה; נציב שירות המדינה הציע, שכדי שלא יחשדו שנוהגים אתם בסחבת או שמרמים אותם, הוא יכניס סכום של עשרת אלפים לירות לקופת מועצת פועלי תל-אביב, והן תהיינה שמורות

לזכותם עד סוף נובמבר, כאשר יוגש הדו"ח של המכון - ומהן יקבלו אז מקדמה רטרואקטיבית על חשבון הזמן שממנו החלה הבדיקה.

זו היתה הצעה מצויינת, אלא שגם לזה לא הסכימו.

הם הכריזו על שכיתה של 48 שעות, ואחר כך - שביתה האטה.

אנו מנוסים כבר בשביתה האטה. פעמיים עשו זאת.

ההאטה גרמה להצטברות גדולה של שקים בערב ראש השנה וגם עתה כבר הצטברות גדולה. אתמול היו כבר מעשי התגרות מצדם. הם ניסו להפריע למכוניות הדואר לצאת, כלומר, הם מפריעים גם לאחרים לעשות עבודתם. הם מונים 130 איש.

קיימתי שיחה והתייעצות עם שר העבודה, שר האוצר

ונציב שירות המדינה ומוסדות ההסתדרות. כולם בדעה, שאסור לזוז מן העמדה השוללת כל תביעה להעלאת שכר או שינוי דירוג וסיווג. ועתה עלינו לנקוט בכל האמצעים כדי שהשביתה והשובתים לא יפריעו לקיום וסדירות עבודת השירות. ההסתדרות מצדה מוכנה לעזור לנו, אך היא תובעת עמדה ברורה של הממשלה והחלטה חד-משמעית מצדה.

כשלעצמי, אני מסכים אתם בעניין זה, לכן, אני

מבקש מן הממשלה להחליט את ההחלטות הבאות:

(א) אין לזוז כמלוא הנימה ממדיניות השכר

והדירוג, כפי שנקבעו בזמנם;

(ב) הממשלה רואה את השביתה הזאת כבלתי מוצדקת

משום בחינה וכפגיעה חמורה בשירות ממלכתי חיוני לציבור, והיא תובעת מן השובתים להפסיק מיד את שביתתם ולחזור לעבודה חקינה;

(ג) הממשלה מסמיכה את שר הדואר, בתיאום עם נציב שירות המדינה, לנקוט באמצעים המתאימים כדי להבטיח קיומו וסדירותו של שירות הדואר לציבור.

זו הצעתי לממשלה להחלטה. אני מקווה, שההחלטה תחזק ידי הנהלת הדואר בטיפולו בעניין. החלטה ברוח זו אולי תרתיע גם את השובתים (אם כי דבר זה מוטל בספק), וכן תגרום לכך, שההסתדרות תתייצב התייצבות מלאה לעזרת הדואר בהכטחת קיום השירותים.

אני מתאר לעצמי, שיהיו מאבקים קשים; אנחנו נשתדל לא להחריף את היחסים; אני משתדל כל הזמן ללכת לקראתם בלי לוותר על העמדה העקרונית, אבל אם לא תהיה ברירה, נצטרך לנקוט באמצעים מחריפים והולכים.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אני מסכים לתוכנם של דברי שר הדואר, יש לי ספקות אם צריכה להתקבל החלטה במקרה כזה. ישנו מי שממונה על השכר ועל נציבות שירות המדינה, וזה שר האוצר; ומה שהוא יודיע - יהיה על דעת הממשלה.

אני מקווה, שלא אעשה שום דבר, אלא תעסוק בזה נציבות שירות המדינה, כמובן - בעצה אחת עם שר הדואר, שהוא האחראי לפעולה ולכל פעולת הדואר.

סגן ראש הממשלה וזהר לקליטת העלייה י. אלון:

ועם שר העבודה, האחראי על יחסי עבודה.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף :

אני מסופק אם שר העבודה צריך להתערב בזה, במידה שאף אחד מהצדדים אינו מבקש זאת ממנו. עד כמה שידוע לי, הוא אינו מתבקש לזה עתה.

נראה לי, שישנה מדיניות של הממשלה, שהיא ידועה לכולם. דבר שצריך להיות ברור לנו, שתזווה כלשהי בשטח זה, מערערת את כל מערכת השכר בארץ. יצא כך, שבגלל מאה ושלושים עובדים אלה, במידה שניתן להם מבוקשם, המפתח למדיניות השכר, אם קיימת כזאת או לאו, יהיה בעוד חודש ימים בידי המורים או המהנדסים. בענין זה - הם שווים למורים.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

האפשר לדעת כמה מרוויח סבלי?

שר הדואר י. ישעיהו :

כחמש מאות לירות לחודש. יש להם שלוש דרגות שכר: הדרגה הגבוהה ביותר מגיעה לשש מאות לירות או קצת למעלה מזה.

שר העבודה י. אלמוגי :

לי ברור, שהמתרחש עכשיו אצל סבלי הדואר, זה רק ביטוי חיצוני חריף לזרמים שונים, המתעוררים עתה ומתחילים להתחולל בקרב עובדי השירותים בכל המשרדים.

אנו נמצאים עתה בסוף שנת 1968, ויש רצון אצל חלק מהציבור לחזור לתקופה של שנת 1965, שהפירוש האמיתי שלו הוא פגיעה חמורה במשק.

קרה הדבר, שדווקא אלה המשתכרים לא הרבה, בחמש מאות לירות לחודש, מהווים מעין חור-מחץ שיכול להפוך את כל קצרת המשק על פיה.

לכן, זו שעת מבחן למשק - אם עולים אנו על איזו דרך של רה-דירוג, ויהיה הוא הצודק ביותר, הרי שמתחילים אנו להידרדר לאורך כל החזית.

לכן, כאשר הדבר הובא בפנינו לפני כחודשיים ימים, אמרנו שיש ביכולתם של העובדים לשפר את שכרם ולדעת, בהרבה. הם יכולים לשפרו בלי תוספת מאמץ גדול מבחינה פיסיית, ולאין ערוך שכר גדול יותר מאשר תוספת של שלוש דרגות, ולא רק אחת בלבד. אילו עשינו עתה רה-דירוג אצל אלה, היו מקבלים תוספת של 15-20 לירות לחודש, דרגה אחת או שתיים, ודבר זה היה גורף אתריו את המשק כולו, ובמיוחד את אלה המשתכרים 1,500 לירות לחודש.

לעומת זאת, על ידי הכנסת המכון לפיריון עבודה לתמונה והעלאת התפוקה, שאפשר להגיע אליה ללא כל מאמץ נוסף מבחינה פיסיית, יכולים היו לשפר רמת חייהם והמשק גם הוא היה משפר רמת חייו.

אלא מה קרה כאן? ביקשנו מהם שהות של כמה שבועות, והסכימו. המכון הגיע למסקנה ברורה, וכאן טעה השר ישעיהו, לגבי מסקנת הביניים. המסקנה היא, שאכן אפשרי הדבר להכניס נורמות ופרמיות. זו מסקנה מרחיקת לכת. השאלה היא רק לגבי קביעת היחידה וכיצד ומה אומר הדבר לגבי כל עובד. זו מסקנה רצינית. יתר על כן, הם אמרו: זה שלכם, ואחס מתחילים לקבל את השכר מהרגע שהמכון נכנס לעבודה, וכדי שתהיו בטוחים, עומדת לרשותכם כל כמות השכר באופן קולקטיבי. הם מקבלים עתה תוספת קולקטיבית הנמצאת ברשות מועצה פועלי תל-אביב -

סכום של 10,000 לירות, שהינו סכום סימלי והשכר כמעט בכיסם. אלא כדי להיות רציניים יותר, המכון זקוק לתקופה נוספת של שבועיים-שלושה. לכן, יש כאן אחת משתי אלה: אם דואנים אנו באמת לרמת חייהם, ואני רגיש מאד כלפי אנשים המשתכרים כרגע לא יותר מ-450-500 לירות לחודש, הרי שאני יודע, שהם יכולים להשתכר הרבה יותר בדרך זו, מאשר בדרך הדירוג.

לעומת זאת, אם נכנסים אנו באיזו צורה שהיא לענין הדרגות, ברור לי שהם יהיו אלה שיסבלו בראש וראשונה, כי אמנם יקבלו זאת, אבל חשכונם יגרוף אחריהם ציבורים המשתכרים דרגות הרבה יותר גבוהות.

לכן, הם אינם צודקים, משוד הדואר הוא הצודק. ההסתדרות בדיוק באותה דעה שהבעתי עתה. לדעתי, טועה כאן שר האוצר - בענין זה מוכרחים לקבל כאן החלטה, וכרגע.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אני הבעתי רק ספק ועדיין איני טועה.

שר העבודה ז. אלמוגי:

הדבר כזה: יש לנו 130 עובדי דואר, הם כרגע בכחינת חלון ראווה. עליהם מתבוננים 110 אלף איש ורוצים לדעת כיצד יעבור המבחן הזה: האם חושבת הממשלה ברצינות על הענין או לאו.

עד עתה, לא נכנסה הממשלה לענין. המאבק בענין מתנהל כבר חודשיים והחלטת הממשלה כולה בענין זה תשמש עתה מעין רמזור, והוכחה שניסתה של הממשלה לענין רצינית מאד. איננו מחליטים כאן על אמצעים, אלא מסמיכים את שר הדואר לעשות כל שביכולתו.

הצעה זו טובה והממשלה צריכה לקבל החלטה. אני מצפה, שבלאו הכי נדון על כך בעוד כמה ישיבות. ועדת השכר גם היא עוד תדון בזה, כי זו התחלת התמודדות בין המדיניות הקיימת, וזו שרוצים לכפות עלינו. אומר דברי בעיקר לשר בנטוב, ואדגיש שזו התחלת התמודדות בין עובדי השירותים והממשלה ואל תהיינה בנידון אי-הבנות בינינו.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

היה לנו דבר כזה במשרד מס הכנסה, עם שוטרי המכס בחיפה. כך או אחרת סיימנו זאת.

שר העבודה י. אלמוגי:

לכן, מציע אני לתמוך בהצעה זו של שר הדואר.

שר השיכון ט. בנטוב:

שתי שאלות לי: (א) כמה מעריכים אתם ישנם עובדים בכל אחת משלוש דרגות אלה? (ב) מה פירוש הדבר, ש"משרד הדואר יאחו בכל האמצעים"? פיסקה זו אינה ברורה לי.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

לי זה דווקא ברור.

שר השיכון ט. בנטוב:

לגופו של ענין - אני יודע שכל הענין של שכר עבודה הינו עתה באיזון מאד עדין. איני שותף לשרי האוצר והעבודה, במידה שתושבים הם, שעל ידי כך נמנע כאן משהו ונעכב תהליך.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

אם לא נמנע, ודאי שלא נעכב.

שר השיכון ט. בנטוב:

עלול להיווצר מצב, שאת החלשים נדכא והחזקים יוכלו לנו. כוונתי כאן לפרופסורים, מהנדסים ועוד.

דבר נוסף - אני נוטה לצפות ללחצים גוברים והולכים בענין השכר. אינני בעד העלאה כשירותים, אבל עומדים אנו במצב, כאשר הרווחים ביחס לשנת 1966 עלו ב-500 מיליון לירות והשכר הריאלי ירד במשהו - ב-0.7%. לכן, אין ספק שנעמוד בפני לחצים. אני רוצה לדון, לכן, בענין זה בלי קשר עם הסכנה של הרופאים והמהנדסים, שלא יתחשבו בזה ושלא יעמוד בפנינו השיקול אם אלה יכולים לעשות משהו או לאו.

שר הפנים ט. ח. שפירא:

זה תלוי בהסתדרות, אם תהיה מאוחדת בענין זה...

שר השיכון ט. בנטוב:

הרי היא מאוחדת, וגם זה אינו עוזר.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

כוונת רברי שר הפנים שונה.

שר השיכון ט. בנטוב:

הרי בענין זה יש לנו חופש. אני רואה פתח בענין זה של נורמות ופרמיות, שיכול לשמש מוצא. אני מבין, שכולנו מסכימים, שאפשר להעלות בצורה זו את השכר, ושר העבודה, הבקי בזה, אומר שבדרך זו יעלה השכר יותר מאשר על ידי דירוג כזה או אחר.

אם מסכימים כולנו לכך ואומרים שזו בעיה של 3-4 שבועות עד אשר המכון לפירון העבודה יוכל לקבוע ממצאו, אזי במידה שמוכנים הם לקבל מקדמה על חשבון נורמות ופרמיות אלה, צריך לתת להם זאת.

אם ישנה הערכה, שעל ידי נורמות ידוויחו יותר, אזי על חשבון זה אפשר לתת להם, באופן סימלי, סכום מסויים וכל עובד יקבל שכר נוסף באופן אישי, ויהיו מרוצים גם הם, ובצורה כזאת נמנע שבייתה ונפרוץ את המחסום.

השר ט. בנין:

לענין סכסוך העבודה עצמו - אני משוכנע שבתקופה הקרובה, שקשה להגדירה בדיוק, נוכח המצב המדיני והבטחוני, יש לעשות כל מאמץ כדי לקיים את היציבות במשק. אבל אני חייב להוסיף, שקיבלתי במשך זמן ניכר, שהעובדים המקופחים הם עובדי הדואר, ובעיקר בדרגה זו של הסולם. איני חושב שנהיה צודקים כל כך אם נביא לכך, שהיציבות שמעוניינים בה כולנו, תעמוד על שכמו של העובד המקופח דווקא בשכרו.

על כן, לדעתי, צריך למצוא דרך נכונה. אני מצטרף לדעות שהובעו על ידי שר הדואר ושר העבודה, בקשר עם הדרך המתאימה להעלאת שכר עובדים אלה, על ידי הגברת המאמץ גם מבחינתם וגם מבחינת העובדים האחרים, כדי למנוע שטפון בדרישות אלה. שטפון כזה עלול להביא להרפסת כסף, לאינפלציה. את זאת צריך למנוע. אלא שעל רקע סכסוך זה, הייתי מציע כמה הצעות:

(א) לא הייתי מציע לפרסם היום החלטת ממשלה הקוראת לעובדים אלה לסדר וכו'; וזאת, מסיבה פשוטה - שר הדואר עצמו הניח שלא יישמעו לה. הממשלה צריכה לחוס על כבודה. אילו הייתה הנחה, שפנייה כזאת תשא פרי, נוחא. אם היא לא תיענה, מדוע הממשלה צריכה להשמיע קריאה כזאת, על מנת ש-130 עובדים יאמרו שאין זה מעניינם?

(ב) לעומת זאת, עלינו להסמיך את שר הדואר, שינקוט באמצעים הדרושים. שתי המלים הקטנות "בכל האמצעים" - אינן מתאימות כל כך לדואר ולסכסוך עבודה בו.

כדי למנוע שכיתת האטה העלולה לפגוע מאד בשירות החיוני הזה וכדי להפעיל גם את השירותים האחרים כסדרם, לעת עתה נראה לי דבר זה כמספיק.

אשר לסכסוך עצמו, אני מציע ללכת בדרך הבורות. זו אינה בורות-חובה, אבל יש גם חוק המדבר על תיווך-עבודה. נפעיל מוסד זה מתוך כוונה, שידובר עם נציגי העובדים על העלאת שכרם על ידי תוספת מאמץ. יתכן שנצליח לשכנע אותם בפגישה, כה נסביר את המצב המיוחד בו הסדינה מצוייה עכשיו, והסיכוי להעלאת שכרם.

הענין יימסר לגוף המטפל בזה מבחינה חוקית, כאשר מדובר בסכסוכי עבודה.

ד"ר י. ספיר :

אוזני קלטה פיסקה על טענת קיפוח מהעבר, שכזמנו נעשה קיפוח לעובדים אלה במיוחד. יש לי תולשה לכל אפלייה, אפילו אם היתה בעבר. השאלה אם זה באמת נכון. זה דבר, שהוא מחוץ למסגרת הטענות הקיימות.

אם מדובר כבר על כך שאפשר לבדוק, הרי כאשר נעשה הסיווג, הם לא קיבלו את המגיע להם כמו עובדים אחרים, וזה אינו צריך להיות סמוך לבעית השכר.

אם אפשר להניח, שבנדרמות ופרמיות, במקום שם ניתן הדבר, ניתן לתקן מצבם של עובדים מסויימים, אני מציע, דרך אגב, שננסה לראות גם בדואר מקום בו ניתן להכניס שיטה זו. שמעתי שיש בדואר שטחים רבים, בהם אפשר להעלות את הפיריון, ללא מאמץ מיוחד.

סגן ראש הממשלה וד"ר לקליטת העליה י. אלון :

זה הונהג עוד בחקופתי כשר עבודה בשטחים לא מעטים.

ד"ר י. גלילי :

בין עובדים המצויים כיום במחסור גדול, יכול להיווצר לחץ גדול, וללא כל הצדקה מיוחדת.

דבר נוסף, צריך להכין שבתוך מדיניות שכר קולקטיבית, לא סלקטיבית, התופעות הללו אפשריות.

ועוד - צריך להיות ברור, שאם רוצה הממשלה בענין זה להניח את האגרוף על השולחן, הרי שהדבר צריך להיות ברור לכל אורך החזית, ויהי מה; אל נחשוב שאנו נהיה תקיפים כאן ואחר כך נוכל איך שהוא להיכנע במקום אחר.

שר המטרה א. ששון :

כמי שהיה שר הדואר בזמנו, אני מכיר את המצב שם. אם מדובר על 130 עובדי מיון, הרי אלה עובדי בית הדואר בתל-אביב בלבד, וכל דבר שייקבע בתל-אביב, יעבור אוטומטית לירושלים ולכל מקום אחר בארץ.

אם המצב הזה יימשך יומיים או ארבעה ימים, יתחילו הוועדים של שירותים אחרים להצטרף אליהם, לאות סולידריות, ואז יהיה לנו עסק עם 6,000 או 7,000 עובדים. את זאת עלינו לקחת בחשבון מראש. אלה דברים שלימדוני נסיוני בעבר.

אני איני בעד זה, שהממשלה תקבל את ההחלטה שמוצעת על ידי שר הדואר, וזאת - מחשש שמא היום נקבל החלטה ונצטרך כעבור כמה ימים, תוך התפתחות זו או אחרת, לעמוד בפני הכורח, עקב מצב שיווצר, לשנות החלטתנו.

הצעתי כזאת: הממשלה שמעה דו"ח משר הדואר על שביתת ההאטה שפרצה בכית הדואר בתל-אביב והביעה את מורת רוחה. הממשלה מבקשת מאת השובתים לחזור לעבודתם, למנוע פגיעה בשירות הדואר התקין וסבל מהציבור.

הממשלה מסמיכה את שר הדואר, תוך התייעצות עם נציגי שירות המדינה, לנקוט באמצעים הדרושים כדי למנוע שיבושים בעבודה ולהחזיר את השובתים לעבודתם.

שר הסעד י. בורג :

בחור מי שהיה שר הדואר בזמנו, ברצוני לומר, שאנשי הדואר הללו הינם קצת "מרוגזים", כי יורעים הם היטב, שכל צעד לקראת שכיחה פוגע מיד ברבבות תושבים. לכן, זו המציאות לפיה הם חיים.

אני בעד זה, שיימצא סידור. אני נגד זה שתחליט הממשלה, כי מה שנחליט יהיה דבר שאחר כך יתכן שיחזק גם ההיפך ממנו.

ד"ר מ. בגין :

מה פירוש "סידור"?

שר הסעד י. בורג :

דובר על מכניזם מסויים של בורות. יכולים לדבר, להרגיע אותם, להבטיח שעד יום זה וזה - נניח 15 בנובמבר - אין סיכוי לקבל את הדו"ח של המכון לפירון עבודה, ואז תינתן להם מקדמה. הממשלה אינה צריכה להחליט בענין כזה, כי יתכן שנעמוד בפני מצב בו לא נוכל לקיים את אשר מחליטים אנו עתה. דבר נוסף - ניתן בכך דוגמה רעה, שכל שכיחה מקבלת החלטת ממשלה כזאת או אחרת.

אנו מחקרים לשנת 1969, ואז עלולים אנו להפוך לבית חרושת של החלטות, לאור איומי שכיתות במקומות אלה או אחרים.

לכן, אל נדבר על כל מיני קיפוחים: בכל העולם אין עבודת סבלות משתלמת יותר מדי, כי אפילו לקרוא אינך דורש מהסבל. הוא צריך להרים שק ותו לא. ובכל זאת, משכורתו מהווה 40% ממשכורת שר. לכן, מה הצעקה כאן?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אביע הסתייגותי מהענין ששמענו, שהממשלה או האוצר היו מוכנים להפקיד סכום של 10,000 לירות כדי להבטיח לעובדים אלה את הנורמה. אין זה לכבוד הממשלה. היא נאמנה עלי, שאם מבטיחה היא משהו, תקיימו. לדעתי, היה נכון יותר להציע לתת לוועד העובדים באופן קיבוצי את הכסף במידה שאמנם הולכים בדרך זו. על כל פנים, זו אינה דרך מכובדת ואני מביע הסתייגותי ממנה, כדי להמנע ממנה להבא.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אני מסכים אתך.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני סבור, שמוקדם עדיין לקבל החלטה בממשלה בענין זה. ברור, שמאיימות עלינו שביתות רבות, אבל מוכרחים אנו להיות מוכנים לסבול. אם לא נהיה מוכנים לכך, הרי ברור שיוכלו לסחוט מאתנו הכל. צריך שתתקומם דעת קהל נגד צעדים כאלה, ואז יתכן שתחליט הממשלה. אבל בתחילה, כבר עתה להחליט - זה דבר שיביא לאיומים רבים של גורמים שונים אחרים, שילמדו לקח מנסיון עובדי הדואר.

איני חושב, שהממשלה צריכה כבר ביום הראשון של השכיתה לקפוץ עם החלטה מאד מפורטת, כאשר עדיין אין ברשותה הכלים לקבוע מה עליה לעשות כאשר לא יישמעו לה.

בזמנו, עשינו ריתוק, אך מה פירושו של זה? הם אמנם מרותקים למקום העבודה, אך למעשה אינם עובדים...

לרעתי, צריכים לטפל בזה שר הדואר ושר העבודה, שהם הממונים על הענין, וכן שר האוצר.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

חשוב מאד לזכור, שעל משכורות בשירות המדינה ממונה שר האוצר.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלון:

אחרון המדברים, מלבד החשובה לשר הדואר, יהיה עתה שר המשפטים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

גם אני מתנגד לכך, שהממשלה צריכה לקבל החלטה בענין זה. איני רואה טעם לקבל החלטת ממשלה על ענין בו כרוכים 130 עובדים. על כמה מאות מהנדסים התקבל החלטת הכנסת וכאשר יעלה ענין המורים, נצטרך לעשות משאל-עם...

אני רואה, שהממשלה לתוצה מאד ותהיה לתוצה גם בעתיד בענייני השכר. שמענו מפי שר העבודה, שבמקרה זה ישנה אפשרות, שאנשים ישתכרו יותר בלי לרדת מהפסים של הדירוג שנקבע בזמנו. אלא שמחר עלולה לבוא תביעה דומה מנמוכי משכורת כאלה, שלמכון לפירון העבודה לא תהיה אפשרות להציע להם הגדלת השכר בלי שינוי הדירוג.

לכן, אני מתנגד לבוררות. אני סבור, שאלה המדברים לעתים בהחלבות כה רבה על בורות, אינם יודעים מה פירושה. אני יכול להיות בורר, ומה טוב יותר מאשר קביעת שר, ויהיה זה השר בגין או השר שפירא,

שישבו ויקבעו שאמנם שכר של 450 לירות הינו נמוך, והעובד תובע שכר של 650 לירות ואז צריך להסדיר את הענין, ואנחנו נבין לגמרי ויהיה סביר מאד כאשר יוחלט להעלות את השכר ל-550 לירות.

אני חושב, שענין השכר אינו ענין לבוררות כלל וכלל. על תנאים יכולה להיות בוררות, אך לא על שכר, כי מה תהיה התוצאה? כאשר נשב עם חזקים, נגיד שאין בוררות, ועם חלשים - נלך לבוררות.

אני סבור, שבענין שכר ממונה שר האוצר וכל מה שיכולה הממשלה לומר הוא, ששר האוצר יכול, כמובן, לפעול תוך התייעצות עם שר הדואר, ובשיתוף פעולה עם ההסתדרות ועם שר העבודה, אבל בענין זה יש רפרנט לענין השכר, ובמידה שניכנס לכל מיני דרכים צדדיות, חושבני שנכשיל בעצם את הענין כולו.

הסיכום צריך להיות, שלא יהיה בירור, לא תהיה החלטה דקלרטיבית של הממשלה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז:

אתה מחזק את ידי שרי האוצר והדואר.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אין צורך לחזק ידיהם. הם אינם חלשים כל כך, שצריך לחזקם. אני חושב, שהענין צריך להתפתח בדרך העסקים הרגילה, ודרך העסקים הרגילה בעניינים אלה היא עמידה אמיצה ותו לא.

דוד י. גלילי :

שאלה לי: האם לא רצוי היה שנפרסם היום מטעם הממשלה, ששר הדואר מסר והממשלה שמעה בצער הורעת שר הדואר על השביתה, והסמיכה את שר האוצר ושר הדואר לטפל בנושא מתוך הקפדה על מדיניות השכר וקיום השירות?

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף :

זה פתח להצעות.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אני מציע למחוק את המלה "בצער". אלא לומר, שהממשלה רשמה לפני הורעות שרי האוצר, הדואר והעבודה, והענין נמצא בטיפול. יש להדגיש ששרים אלה אינם מתכוננים לעלות על הדרך של זה-דירוג.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז :

נשמע חשובת השר ישעיהו. אולי כדאי, שהשר ישעיהו יכין משהו בכחב, אלא יעשה זאת בקצרה.

שר הדואר י. ישעיהו :

אני מצטער, שדבר זה צריך היה לקרות דווקא לי, ושדווקא אני צריך להיכנס למאבק בזה עם עובדים ועם כאלה המשחקים מעט. אבל התפקיד מחייב, ובמקרה זה עקשנות האנשים גורמת לכך. הם סבלים, ובמסא ומתן אחם הם נוהגים בנוסח "אנא כורדי" - הם אינם מבינים שום הסבר, אלא רוצים רק לראות את הכסף.

לאמיתו של דבר, שכרם אינו מסכנ כל כך. את זאת

אני רוצה לומר לשר בנטוב. שלוש הדרגות של הסכלות מסתכמות בסכומים בין 500 ל-650 לירות לחודש, וזאת מלבד שעות נוספות.

לכן, הדיבורים על כך שהם חלשים ביותר, אינם

מוצדקים.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

פירוש הדבר, שהם מביאים הביתה בין 600 ל-700

לירות לחודש. זה יותר משכרו של פועל רכבת מיומן.

שר הדואר י. ישעיהו:

היתה כבר מעין בורות אתם; לפני חודשיים הקמנו

ועדה בהסכמתם, בהשתתפות מועצת פועלי תל-אביב ואיש מוסכם, שיבדקו את המצב. הוועדה כללה נציג שהוסכם על ידם; היא בדקה והגיעה למסקנה, שאין מקום לכל שינוי שהוא. לאחר מכן הצעתי להם את ענין הנורמות והפרמיות והסכימו לכך. אלא שגונב לאוזנם, שחלק מהעובדים יצטרכו להשתחרר מעבודתם זו, כדי לאפשר נורמות ופרמיות לאחרים.

אמרנו להם, שאינם צריכים לדאוג מפני פיטורין,

כיוון שיש שטחי עבודה אחרים בדואר, בהם קיים מחסור בכוח-אדם.

הדואר קיבל עתה עבודות מרובות של צה"ל ואין

סכנה שייזרקו לרחוב. אבל הם מלוכדים יחד ואינם רוצים להיפרד איש מדעהו. לכן, הודיעו שהם מסתלקים מכל ענין הפרמיות והנורמות, ותובעים העלאת שכר ותשלום כסף לאלתר.

משום כך העניין נעשה חריף יותר עתה. אני סבור, שצריך לקבל החלטה מטעם הממשלה; מובן מאליו, שהיא צריכה להיות מנוסחת כך, שלא תפגע ביוקרת הממשלה.

לכן, אני נוטה לנוסח שהציע השר גלילי: (א) יהיה ברור שהממשלה אינה מתכוננת לזרז ולסטות ממדיניות השכר והדירוג שלה; (ב) היא מסמיכה את שר הדואר לנקוט באמצעים הדרושים, כדי להבטיח שירות תקין ושלא יהיו שיבושים בשירות ציבורי זה.

דנר י. גלילי:

נגיד שהממשלה שמעה הודעת שר הדואר על השכיחה של סבלי הדואר, ועובדי מיון החבילות בתל-אביב, ורשמה לפנייה ששר האוצר, שר הדואר ושר העבודה יפעלו להפסקת השכיחה, מתוך הקפדה על מדיניות השכר של הממשלה.

הממשלה הסמיכה את שר הדואר לנקוט באמצעים הדרושים להבטיח את שירותי הדואר לציבור.

שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול:

אני מציע תיקון: הממשלה רשמה לפנייה ששר הדואר עושה כל הדרוש, כדי שהשירות יהיה תקין.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלון:

זה במקום "להסמין"?

שר הממשלה א. ששון :

אני עומד על הצעתי, ואבקש לקרוא אותה שוב.
בהצעתי לא מרובר על שכר ואסור לנו, לדעתי, לדבר על ענייני שכר, כי אז יכולים
אנו לעורר בציבור אהדה להם. אבקש את היו"ר לחזור ולקרוא את הצעתי.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלון :

"הממשלה שמעה דו"ח משר הדואר על שביתת ההאטה
שפרצה בבית הדואר בתל-אביב והביעה את מורת רוחה. הממשלה מבקשת מאת השובתים
לחזור לעבודתם" - (הערת השר י. אלון: אני איני מציע לעשות זאת) - "ולמנוע
פגיעה בשירות הדואר התקין וסבל מהציבור. הממשלה מסמיכה את שר הדואר, תוך
התייעצות עם נציב שירות המדינה, לנקוט בצעדים הדרושים כדי למנוע שיבושים
בעבודה ולהחזיר את השובתים לעבודתם".

זו הצעתו של השר ששון. אני כשלעצמי מזהיר בשלב
זה מפני פנייה לשובתים. אני לא חושב, שיש צורך להעניק סמכות, אשר ישנה
בלאו-הכי לכל שר בתוקף סמכותו.

השר מ. בנין :

אני מבקש, שהשר גלילי יקרא שוב הצעתו.

השר י. גלילי :

"הממשלה שמעה הודעת שר הדואר על השביתה של סבלי
הדואר, ועובדי מיון החבילות בתל-אביב, ורשמה לפניה ששר האוצר, שר הדואר ושר
העבודה יפעלו להפסקת השביתה, מתוך הקפדה על מדיניות השכר של הממשלה.

הממשלה מסמיכה את שר הדואר לנקוט באמצעים הדרושים להבטיח את שירותי הדואר לציבור".

השר פ. בנין :

"עובדי דואר מיון וחבילות" - כך צריך לנסח זאת.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז :

מדיניות השכר מוסכמת בין הממשלה ובין ההסתדרות,

ולא רק בתוך הממשלה.

שר השיכון פ. בנטוב :

אני מציע למחוק את המלה "אמצעים".

השר פ. בנין :

מציע שייאמר: "יפעל להבטחת שירותי הדואר

התקינים", ולא ייאמר "אמצעים".

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז :

בסדר. אני רואה זאת בקונצנזוס של השולחן הזה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

ייתאמר שמטילים זאת על שר הדואר ועל שר האוצר ושר העבודה - וכל זה אמור לגבי 130 עובדים. לדעתי, זה יותר מדי. זה מעל דיספרופורציה. לא צריך להזכיר בענין זה שלושה שרים בכח-אחת.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז:

אפשר לומר: שר הדואר, בעצה עם נציב שירות

המדינה, וכזאת לסכם.

מ. ח. ל. י. ט. י. מ.:

א. הממשלה שמעה את הודעת שר הדואר על השביתה של סבלי דואר מיון וחבילות בתל-אביב ורשמה לפניה, כי שר הדואר, בהתייעצות עם נציב שירות המדינה, יפעל להפסקת השביתה מתוך הקפדה על קיום מדיניות השכר המשותפת לממשלה ולהסדרות העובדים.

ב. שר הדואר יפעל להבטחת שירותי הדואר לציבור.

85. ערעור על החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה בענין ייסוד חברת יישום

מחקרי תעשיה

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז:

אתן רשות הדיבור לשני שרים, ואחר כך נראה אם

ישנם ארבעה תומכים ואז נמשיך בישיבה.

למעשה, מסכים אני לדעתו של המנהל של החברות הממשלתיות, שגם הוא שלל הקמת חברה כזאת. חברה מסוג זה קיימת כבר. מלכתחילה אני יודע אם היה בה הגיון רב, כי הממשלה עשתה שותפות בהשקעה בחברה המיועדת להשתמש באיזו המצאה, כדי ליישם אותה במפעל שיהיה שותף לממשלה ולאותה חברה בלבד, כלומר: במקום שהממשלה, כרגיל במדיניותה, מקציבה למחקר שממילא עובר אחר כך לשימוש בצורה זו או אחרת - בחרה היא עתה בדרך זו.

אפשר לשאול אם בדרך כלל מחקרים שלנו הינם שימושיים, אבל במידה והם שימושיים - היא נותנת לירה מול לירה של המפעל, לכל מפעל הראוי שיתמכו בו.

כאן נכנסת הממשלה בשותפות של השקעה, בסכומים לא קטנים, לא כדי לעודד מחקר בלבד, אלא כדי להפוך כעין מונופוליסט משותף עם גוף מסויים, או חברה מסויימת, או פרט מסויים, כדי ליישם את המחקר או ההמצאה הזאת.

החברה העוסקת כבר בענין זה קיימת שלוש שנים, אם אני טועה, ולעת-עתה השתמשה היא במבנה זה ואם אני טועה, הקימה או עומדת היא להקים מפעל אחד בלבד. כלומר, כל הנסיון הזה עדיין לא הוכחה צדקת קיומו.

היות וגוף זה, שהינו שותף לממשלה בענין זה, שייך לחברות פרטיות או לחברה פרטית אחת, אזי באה עתה חברת העובדים ואומרת: מאחר שהוקם דבר כזה, אני מציעה שאנו נהיה שותפים בדבר דומה, שיוקם פה ושם עם הממשלה, לאותה מטרה עצמה.

חברת העובדים אינה מוכנה להיכנס לאותה חברה הקיימת כבר, כי היא רוצה חברה מיוחדת בשביל כל המפעלים של חברת העובדים.

כמובן, שישנם כאן גם אילו אלמנטים לא רצויים, כאשר בענין שהוא לטובת המשק כולו, אנו באים להנציח סקטוראליות מיותרת. אמנם, היא קיימת כבר ממילא, אבל בינתיים באים להצדיק ולעודד אותה בצורה בולטת כזאת.

על כל פנים, לגופו של ענין, החברה הראשונה לא הצליחה, ומדוע צריך להיכנס שוב לענין כזה?

אני מוכן, שגם החברה הראשונה תתבטל ותתחלל לאחר שלוש שנים של הצלחה כל כך קלושה. ישנה מדיניות של לירה מול לירה, המיועדת לעודד מחקרים לכל התעשייה. מדוע עליהם להשקיע כסף, כדי להפוך מחקר זה לבעלות על מפעל, שקיומו ויסודו נובע מהמונופול שאני נותן לזו? לכן, חשבתי שהדבר מיותר בתכלית וכל חברה נוספת כזאת, מרחיבה את המסגרת הבלתי בריאה הזאת.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אני חושב, שהשר ספיר השתמש בבליסטראות גדולות מדי וכברות מדי בשביל נושא קטן כל כך.

אחקן תחילה נקודה אחת בדבריו: הממשלה אינה משקיעה לירה מול לירה במפעל; היא בכלל אינה משקיעה במפעלים ואין לה ענין להיכנס לתוכם. היא משקיעה לירה מול לירה ומתחייבת על לא יותר ממיליון לירות ולא שילמה ואינה מתכוונת לשלם יותר מ-500 אלף לירות, לא בחברה הראשונה ולא בשניה.

החברה הזאת יכולה או נועדה להיכנס לשותפויות. הממשלה לא חשתתף בזה. הסכום של 500 אלף לירות - זה סכום מקסימלי של השקעה, והחברה יכולה להיכנס לשותפות בשיעור 5%, 8% או 12% עם חברת השקעות כזאת או אחרת.

החברה החדשה עוברת כמו הראשונה. היא החלה לטפל

כבר במפעל אחר.

הואיל והוזכרה כאן החברה הראשונה, אני רוצה שייעשה צדק, לפחות בחמישה פסוקים. אנו סבורים, שלחברה הראשונה לא נקבעה בזמנו הנהלה מתאימה. אנו סבורים, שהחלפת היושב-ראש והמנהל ישנו מצבה. אמנם, לא נגרמו נזקים ולא הופסד כסף, אבל לא התקדמו בעבודה. עם זאת, עלינו לדעת שעוסקים אנו כאן בסוגיה, ששום חוקר עדיין לא מצא כיצד מביאים מחקר שימושי לתוצאות מעשיות.

לכן, כל חברה גדולה שוקלת, כמובן, מה הסיכויים, אבל היא קובעת: אני משקיעה 2% מהמחזור שלי במחקר המעשי הזה, בנסיונות אלה, ואחת מהשתיים: או שזה ייתן לי או שלא ייתן לי דבר.

הבאתי כבר דוגמא, שישנה המצאה אחת של מכון וייצמן, שנמכרה לפני 15 שנה לחברה אמריקאית, והם השקיעו 18 מיליון דולר בפיתוחה והביאו לתוצאות אדירות. מכון וייצמן קיבל על המצאתו סכום של 80 אלף דולר בלבד. אילו יכול היה המכון להשקיע סכומים נכבדים לפיתוח המחקר, היה זה נכס שלנו.

לכן, העניין הזה הינו בכל זאת בבחינת "שלח לחמך על פני המים". כאשר באה חברה העובדים ואומרת, שהיא מוכנה להשקיע ושנאנחנו נשתתף בזה כמו בחברה האחרת, אפשר לקבל זאת.

יש סיבות טובות בגללן לא נכנסה חברת העובדים לחברה הקיימת. אני בענין זה די אובייקטיבי, למרות שהנני חבר בחברת העובדים מאז נכנסתי להסתדרות הכללית.

לדעתי, הענין אינו ברור של עולם, לא בכוונתו ולא בהשקעותיו, שאינן גדולות כל כך. את הנסיון הזה כדאי לעודד, על כל פנים.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז:

אני סבור, ששתי העמדות ברורות לכולם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

היות ושר האוצר מודיע, שהחברה הראשונה לא הצליחה, וצריך להחליף שם את היו"ר והמנהל - אני מציע, שאותו הסכום של חצי מיליון לירות, שעומדים אנו להשקיע עתה בחברה ההיא, נצטרף לחברה הקיימת ונמנה יו"ר מתאים ומנהל מתאים, והם יוכלו להביא תועלת והנאה לכל התעשיות בארץ.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז:

זו הצעה חדשה. שר הפנים יכול להעלותה לסדר היום ונדון בה. היא לא יכולה להיות מובאת להכרעה תוך כדי הדיון.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אולי שר האוצר יסכים לכך?

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלוז:

הענין נדון בהרחבה בוועדת השרים לענייני כלכלה, ופרט לשר יוסף ספיר, כל השאר הצביעו בעד.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא כולם השתתפו באותו הדיון.

סגן ראש הממשלה וזהר לקליטת העליה י. אלון:

נחשבים אלה הבאים.

לגופו של ענין, אני סבור שבמקרה הנדון, קצת
תחרות אינה מזיקה. האם יש עוד שלושה שרים המצטרפים לשר ספיר כערעור? אם ישנם
כאלה, נצביע לגופו של ענין. (ישנם ארבעה שרים המצטרפים לערעור).

בעד ערעור השר י. ספיר - 4 קולות.

נ ג ד - 9 קולות.

מ.ח.ל.י.ט.י.ם:

(ב-9 קולות נגד 4 קולות ואחד נמנע) לדחות את ערעורו של השר י.
ספיר על החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה מיום כ"ד באב תשכ"ח (18.8.68), בענין
ייסוד חברת יישום מחקרי העשיה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

נמנעתי מלהצביע, כשם שנמנעתי בועדת השרים
לענייני כלכלה.

86. מינוי משנה ליועץ המשפטי לממשלה, בהתאם לסעיף 23 לחוק שירות המרינה

(מינויים), חשי"ט-1959

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

לפי בקשת שר האוצר, דחינו הדיון בסעיף זה מלפני

שבוע לשבוע נוסף.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

אם שר המשפטים אינו יכול לחכות, בבקשה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוזן:

אני משאיר לכם להחליט על כך במשך שנייה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

איני יכול לרחות זאת. ישבתי עם נציב שירות המדינה ובדקנו את השאלה, האם ההסדר הכולל שרוצים לעשות לגבי שורת עובדים הולם את המקרה וקבעתי שאינו הולם. דיברתי עם נציב שירות המדינה על כך, והוא הבטיח שיודיע על כך לשר האוצר.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

איני בטוח שלא הודיע לי, אלא שאיני זוכר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

על כל פנים, אני חושש מאד, שאם הממשלה לא תקבל את ההחלטה הזאת, זה ישבש את עבודת משרד המשפטים באופן רציני ביותר.

שר המסחר והתעשייה ושר האוצר ז. שרף:

לא דיברתי נגד.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לכן, אבקש לקבל את ההחלטה.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

אני מבין, שזו החלטה הקשורה בהודעתך, שהוא יכהן

חמיר ממלא מקום היועץ המשפטי?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אחד מהשלושה יכהן כך.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

כלומר, כל המסנים צריכים לעבור אישור?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כן.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

הענין ברור. אם יש אחד בעד ואחד נגד, אני מוכן לתת רשות הדיבור לכל אחד מהם. אלא רואה אני שאין כאלה ולכן, נחליט.

נ ח ל י ט י ס :

בהתאם לסעיף 23 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959, להוסיף ברשימת המשרות שבתוספת לחוק את המשרה של משנה ליועץ המשפטי לממשלה.

87. ש א ל ה

שר הפיתוח ושר התיירות ב, קול :

בשבועות האחרונים נתפרסמו הודעות מפי הנהלת הסוכנות או חבריה או דובריה, שהעליה לישראל לא גדלה מהמערב, עקב מחסור בשיכונים. אנו קוראים על כך כמעט יום-יום בעתונות, ואני רוצה לשאול את סגן ראש הממשלה, שהוא גם שר הקליטה, האם הידיעות האלה נכונות והאם באמת העליה אינה גדולה רק מסיבה זו? ואם זה נכון - מה עושים כדי למנוע התפתחות כזאת? במידה שאין זה נכון - מה עושים כדי שלא תופענה הודעות כאלה בעתונות? הענין נכבד ביותר.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י, אלון :

השר קול מספיק ותיק לדעת, ששאלחות בממשלה אפשר לשאול רק בענייני חוץ ובטחון. בעניינים כלכליים וענייני שירותים דנים בוועדת השרים לענייני כלכלה.

ועוד: אני מתכוון להביא לידיעת הממשלה, תוך זמן קצר, דו"ח מספר 1 בענייני עליה וקליטה. אעשה זאת בשבועות הקרובים ביותר, ואז אתן לכם כל הפרטים ואשיב על כל השאלות. קשה מאד להקיף את הבעיה במסגרת של תשובה לשאלתה.

נעבור עתה לסעיף הבא, סקירת שר החוץ.

88. סקירת שר החוץ

שר החוץ א. אבן:

אתמול סקרתי את ההופעה בעצרת ואת המגעים עם מנהיגי ארצות-הברית, הבוקר אשלים את הסקירה תוך התייחסות למהלך הדיונים הקיימים והצפויים בעצרת; שליחות יארינג; חזית הסברית, ואחרון-אחרון - המגעים עם ירדן.

אחת התופעות שהפתיעו אותי היתה נטייתה של העצרת לא לדון בבעיה זו. אמנם, זו היתה גם מדיניותנו וברוח זו היו מגעים, שיחות עם עשרות שרי חוץ בנפרד וגם עם כל 23 שרי החוץ של הגוש הלאטיני, וכ-15 שרי חוץ של אפריקה הפרנקופונית. אלה הגופים היחידים המסכימים, אגב, להיפגש אתנו בצוותא. והנטייה הכללית היא להעיר ולא לעורר.

ישנם נציגים, אשר פתרו את הבעיה הזאת במשפטים ספורים, לרבות אלה כמו בריח-המועצות, יונוסלביה והודו, שלפני שנה וחצי יזמו את המעמדים הבינלאומיים האדירים, כאשר כל הזקורים שבעולם היו מרוכזים בהם. הפעם יצא, שפסחו על נושא זה לחלוטין, למשל: ראש ממשלת הודו נאמה נאום גדול ובנאום הכתוב היא השמיטה כל התייחסות לנושא, עד אשר הכניסה כמה משפטים כלליים, כנראה מכוח הלחץ הערבי עליה.

ההנחה היא, שאין ברכה צומחת מתירוש הדיון.
 במידה שלא"ם יש סמכות ואחריות, זו באה לביטוי על ידי שליחות יארינג. כתב
 מינויו נקבע על ידי מועצת הבטחון - מה לעצרת לטפל בענין זה. גם בוויכוח הכללי,
 רוב הנאמים התעכבו במיוחד על המצב בצ'כיה ואחר כך על וייטנאם, וסבסוכי לוואי
 מסויימים. אגב, בענין ביאפרה, עליו ישנו כאילו קשר שתיקה מבהיל, כאשר רק
 שתיים-שלוש מדינות, אנו בחוכן, מתייחסות לעצם קיום הבעיה. אפריקה כולה אינה
 רוצה להעלות את הענין הזה לדיון. אפילו אלה שהכירו בה ודירבנו אותנו, כמו חוף
 השנהב, מלאו פיהם מים. וכתום רשימת נקודות המוקד - כמה משפטים על המזרח
 התיכון, פרט להופעות של הנוגעים בדבר.

הסיבות לכך, קודם כל, יאוש, אדישות בעצרת,
 ירידת קרנה של העצרת, כגורם המעצב מדיניות בינלאומית.

אני טענתי בשיחותי, אחת מהשתיים; או שהמזרח
 התיכון אינו חשוב, ואז מה בצע לדבר בו; או שהוא חשוב מאד, ואז צריך שדינו יהיה
 כדין שאר הדברים החשובים מאד, שאינם נידונים בעצרת: לא וייטנאם, לא צ'כיה ולא
 ביאפרה.

אף על פי כן, ישנו סעיף אחד חרושם על סדר היום:
 סעיף תקציב הפליטים. בסוף נובמבר יעלה הדיון הזה על הפרק. נשיא העצרת סיפר לי,
 לפני צאתי, כי מדינות ערב וברית-המועצות הודיעו כבר, שלא ירשו דיון בסעיף
 המזרח התיכון המיוחד, כפי שלא ביקשו דיון אז, בספטמבר 1968 ועד לדצמבר, תקופה
 בה התקיים מושב העצרת ולא דנו בענין זה.

סעיף הפליטים יעלה לקראת הסיום והערבים יכניסו
 לשם כל המלאי של הטענות לגבי המצב בשטחים וענין השליח וכו'.

המזכיר הכללי אמר, שהוא לא יחדש, על כל פנים, את הפנייה אלינו בענין זה, ורואה אותו מחוסל מבחינתו.

על דקע זה חשיבות המעמד במה שמתרחש מאחורי הפרגוד. אנב, יותר ויותר חשיבותה של העצרת בריבוי המגעים מאחורי הפרגוד, ולא במה שנאמר בה. אבל, כפי שאמר עדילי סטיבנסון, צריך שיהיה פרגוד, כדי שתהיה פעולה מאחורי הפרגוד. וזו סגמה של דיון, שהדברים ייעשו מאחוריו.

בשיחות עם השרים של אירופה, יש סימנים של התגברות הויקה אלינו, עקב מה שהתרחש בצ'כיה.

היה כינוס של שרי נאט"ו ובו הוחלט, כנראה, על כמה פניות ואזהרות לברית-המועצות. שניים מהם דיברו אתי על כך - הנורבגי והגרמני - בלי רשות למסור מה שהוחלט. הרושם הוא שנאט"ו החליטה לחזק מעמדה בים התיכון, לא רק להקים פיקוד, אלא רמז של בראנדט היה, שהיתה פנייה מסויימת למוסקבה מטעם קבוצה זו כולה.

בקרב שרי אירופה, אלה שהביאו בשורתנו טובה ביותר - זו איטליה, עקב הבהלה הים-תיכונית, וגרמניה; בראנדט הלך ממקום למקום והרים על נס את הצורך לחזק את ישראל מתוך החשבון הגלובלי, כמבצר נגד ההתפשטות הסובייטית הזאת גם בים התיכון.

עלי להעיר הערה אחת על ברית-המועצות, וצריך להביא זאת לידיעת הממשלה. ישנם כמה פזמונים חדשים שהיא משמיעה. היא אינה מדברת בקול אחד. יש גם קול האיומים וההפחדה. אולם יש דברים כאלה: דוברינין אמר לראסק דברי בקורת על העמדה הערבית. ברית-המועצות אינה מזדהה עם הדיבוק הערבי בענין ההסכם. ברור לה שצריך הסכם ומו"מ והיכן נשמע כדבר הזה. הערבים צריכים להתרכז על תוכנם של דברים, גורל שטחים וגבולות והם מזיקים לעצמם על ידי התעקשותם. והוא התבטא במלים: "ARAB STUPIDITY".

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העלייה י. אלוז:

ובכך רמז לכך, שהדברים צריכים להשאר בתוך מסגרת

הממשלה בלבד.

שר החוץ א. אבן:

בזמנו, הבטיח ג'ונסון שבדית-המועצות לא תדבר על

ישראל בלי שישראל תדע על כך, וההוראה קיימת. הם אומרים לנו מתי תהיה שיחה ומוסרים אחרי השיחה מה היה תוכנה.

ברית-המועצות אומרת, שצריך שיהיה הסכם ומו"מ.

הבעיה היא לא מו"מ ולא הסכם, אלא תכלית - מה גורל השטחים. ועכשיו סמיונוב, סגן שר החוץ הסובייטי, הוא הממונה על איזור זה.

אגב, גב' גנדי דיברה ונגעה בכמה משפטים בענין

המשבר ואיש לא ידע למה כוונתה. היא אמרה, שישנו משבר במערב אסיה ושהודו חושבת על ענין זה כך וכך. הכוונה היתה אלינו, במובן. סמיונוב מתבטא גם הוא כך.

נפגשתי פעמיים עם יעקב מאליק, במעמדים

ציבוריים, והוא שופע חיבוקים וחיוכים. הוא אמר לי: לא השתניתי. אמרתי לו שזה אותו מצב כמו אז, כאשר היינו במעמדים אחרים. הוא אמר לי שזה סיפור אחר. אבל הוא נתקל בתקוע ואמר לו שני דברים: אם הקרבות יתחדשו, עלולה עמדת ברית-המועצות כלפי ישראל להחמיר עוד יותר. (הערבתו היא, שישראל היא העויינת). מאידך, אין עמדת ברית-המועצות כעמדה הערבית. היא אינה גרורה ערבית והוא חוזר על אותם דברים שאמר דובינין לראסק, שהערבים מתעקשים ואינם מציאותיים וריאליסטיים, אבל למעשה הקפאון הוא פרי מדיניות ישראלית. ברית-המועצות הציעה תכנית ומצרים הציעה תכנית; ברית-המועצות סבורה, שהנבולות הם של החמישה ביוני. אתם לא חושבים כך?

אדרבה, מה הצעותיכם?

ישראל הציעה תכנית (וכאן הכוונה לנאומי), בלי לרמוז מה היקף השינויים הטריטוריאליים שהיא מציעה. איך היא יכולה לקבל תשומת לב לדברים שהיא אינה מפרשת אותם?

ואז הוא מוסיף: עם כל חשיבותו של יארינג, יש דרכים אחרות. הרי לכם יש ידידים בווינגטון; תלחשו באוזניהם מה אתם רוצים. הערבים לוחשים באוזניו, ואנו בקשר עם ווינגטון וכך אפשר לדבר דברים תכליתיים, ולא כל הדברים האלה על נוהל ומו"מ או לא מו"מ. ענין הגבול הוא המוקד. זה הסיפור. האמריקאים התרשמו כי חל ברטוריקה שלהם, במשך השנה וחצי, מהלך של הצטננות. אין הם מדברים על חזרה בלי שלום ותוקפנות, אלא גישתם יותר פרגמטית (הכוונה לגישה של ברית-המועצות). לפי ראסק, היו שלושה מחלכים בעמדה הסובייטית: (1) כאשר רצו בהפחדה וטרור להחזיר אותנו אחורנית על ידי איומים ישירים; (2) ניסו לגייס את העצרת והאז"ם לקבוע צו-פינוי. לזאת התמסרו בקיץ אשתקד במרץ גדול. גרומיקו ישב ששה שבועות ועסק רק בזה. דבר זה עלה בתוהו במשך שנה וחצי. (3) עכשיו הם מנסים כוחם על דרך של שידול. תוך מאמץ להגיע להתקשרות של ישראל, ארצות-הברית, ברית-המועצות והערבים, כלומר זה שינוי בתכסיס בהתאם לשינוי שבמציאות.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

החלטת מועצת הבטחון נכנסת לשלב שני?

שר החוץ א. אבן:

לא, הם רואים שהגיעו למה שהגיעו שנה אחרי זה ומעריכים את הכשלונות הדיפלומטיים הכריטיים ליצור מין דבר, שאין ענין אחד זו בלי השני, והתוצאה היא קפאון מוחלט, כאשר יש התניות הדדיות כאלה. אבל הדבר הזה

אינו משמש מנוף לפעולה.

אין ספק, שיש פעילות סובייטית מקבילה, כולל ההפחדה והמאמץ להפחיד, אבל גם הגישושים הללו.

לגבי יארינג, בראשית המהלך הוא היה תקוף-יאוש ועמד להתפטר, הצטרפו לזה כמה גורמים: קודם כל, העייפות מהטלטולים. ישנם כאן גם גורמים אישיים מסויימים: הוא נודד, מהלך על פני תבל רבה, זה שנה תמימה, ואף כי כל הגורמים ביקשו אותו להשאר על כנו, גם ברית-המועצות וגם ארצות-הברית, גם ישראל וגם הערבים - וכל אחד, חשבונו עמו - הוא אמר שאמנם, אובייקטיבית, זה נכון מה שאתם אומרים, שאינני חייב ליצור את החלל הזה, אבל אדם חי גם חיים סובייקטיביים ואיזו מין צורת חיים היא זו?

כל זאת, עד אשר התחלנו לדבר על לב ממשלתו, שישחררו אותו מהמפלצת וחלום הבלהות, ושהוא ישאר ויפעל עוד שלושה חודשים ובינתיים יתמלא תפקידו במוסקבה על ידי מישהו אחר, והוא אמר דברים פשוטים: אינני מיליונר; ולכן, מה גורלי? מה יתרון לאדם בכל עמלו, שיעשה תחת השמש, כאשר הוא מורח אלי-חוצות? לאחר דברים אלה, פנינו לשר שלו, נילסן; ביקשתי את השגריר שייפגש אתי בלונדון וימצא צינורות אל השר, ולהשפיע לגופו של ענין ולקיים אותו במהלכיו.

בסופו של דבר, לאחר הנאום ולאחר שהגשנו את התכנית שלנו - הוא התעודד ויש לו יסוד להאמין: הירדנים חרמו לזה גם הם. כאשר ריפאעי אמר לו, שאפילו כאשר האמירה קשורה בתנאים שירדן רוצה להיפגש עם ישראל בחסותם, לאחר שנתקדם ונתגבר על כמה מכשולים, כשבילו היתה זו בשורה גדולה. נבר אמוננו בעיניו. כל הזמן אמרנו, שיש דברים והיה ספקן ביחס לזה. אבל כאשר שמע דברים אלה מריפאעי, עם כל היותם מסוייגים, הוא בא באותו לילה ואמר שיש כאן מפנה. אף על פי כן הוא מאריך את כהונתו טיפין-טיפין, וכבר עתה הגיע לכך, שעד דצמבר יעמוד על כנו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מתוך מה שפורסם מסתבר, שאילו התפטר, היה מטיל

את האחריות על ישראל.

שר החוץ א. אבן:

אני מסופק. לפי מה שאמר, אינו עוסק בענין האחריות. הוא היה כותב דו"ח יבש כיובש השייך לו, שאלה אומרים כך ואין גשר ביניהם. לנו אמר, ששום מוסד לא ביקש ממנו לחוות דעה מי האחראי.

לפי שעה, מכל מה שקוראים אנו, הוא נמנע מכל הערה סובייקטיבית. מה תהיה המסקנה שתבצע מהדו"ח, זה ענין אחר.

הוא כבר אוסף מסמכים והוא אומר דווקא למצרים, שאם יהיה דיון על המפעל הזה, דווקא הם יהיו נחותים, כי הרי לישראל יש כל מיני הצעות מנוסחות וכתובות, ומהם אין אף מלה אחת. ואולי זה מה שהביא את ריאה לעשות מאמץ ולנסח עמדתו.

בשיחה האחרונה אתו ממקד יארינג את הבירור; ריאה מנסח שלוש שאלות: (1) האם ישראל מוכנה לבצע החלטת מועצת הבטחון, המבקשת אותה לפנות כל השטחים שכבשה בחוקפנות?

(2) האם ישראל מוכנה לסגת מכל שטח שכבשה בדרך של תוקפנות? לדעתי, החשובה צריכה להיות חיובית, כי אין שטח כזה. כלומר, יש כאן כורח מרכסיסטי: הוא יודע שהניסוח הזה אינו נכון מבחינה תכסיסית. אבל כנראה אסור לו להזכיר את ההחלטה בלי לומר "ההחלטה התובעת פיננסי השטחים שנכבשו על ידי תוקפנות", ואסור לו לדבר על גבול נסיגת כוחות בלי לומר "מהשטחים שהתוקפנות

הישראלית כבשה".

יארנינג העיר לו פעמיים, שלא גילה החלטה האומרת
דברים אלה. ריאר הינו איש נבון ואני בטוח, שהיה רוצה לנסח ניסוח ניטראלי יותר,
אבל אינו רשאי לכך.

(3) השאלה השלישית היא העיקר: מה המושג הישראלי
לנבי גבולות? הגבול עם מצרים - מהו? מה אתם מציעים? הוא שואל אותנו את זה דרך
יארנינג.

כפי שאמרתי אתמול, זו שאלת המוקד עתה. גם
יארנינג רואה זאת כך. אילו סיים שליחותו היום, היה אומר שנקודת המוקד היא ענין
הגבול. הכל סובב סביב זה. השלום מותנה בזה והתביעה הערבית לנסיגת כוחות,
והתביעה הישראלית לכינון שלום, ולא הצלחתי להציל מפי ישראל דבר או חצי דבר על
נושא זה. זה המפתח.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אבל בענין שלום, גם הוא אינו אומר דבר.

שר החוץ א. אבן:

הא בהא תליא. שום מדינה אינה אומרת שהיא רוצה
בשלום, אלא אם התנאים הם כאלה. כך הם אומרים בשיחות. הוא אומר: אם אני רוצה
שלום בו אותר על קהיר, התשובה היא שלילית.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

הוא לא הצליח להוציא מלה על נבולות, ואתה לא

הצלחת להוציא מלה על שלום.

שר החוץ א. אבן:

הוא מעמיד זאת כך. הוא אומר, שעכשיו ענין הנבולות הוא אחד המפתחות וישראל גונזת את המפתח. וקשה להתקדם בלי שנדע מה רוצים הישראלים - אם את הכל, אם חלק, אם את הרוב או את המיעוט. האם יש עקרון הקובע כאן? זו השאלה המכוונת למעשה אלינו על ידי ארצות-הברית ועל ידי יארינג.

יש הצעות שונות. ישנה הצעה שהקראתי אתמול, שנגדיר לעצמנו הגדרה מפורטת. יש הצעות מתונות יותר והן - שישראל לא תאמר מה הנבול המבוקש, אלא מה העקרונות שקובעים את כניסתה. האם העקרון הוא, שבכל זאת חשקה נפש בשטחים, או העקרון הוא (וכאן היתה ההצעה של אנשי מחלקת הסרינה), שלפחות תאמרו על מנת לגלגל את הוויכוח ולא להביא לניסוף השליחות, שבקביעת הנבולות תהיו מודרכים (לגבי סיני), על ידי שיקולים בטחוניים והצורך בהבטחת שיט במפרץ אילת, כלומר: שיש להם תביעות, אבל הן מוגבלות על ידי עקרון מסויים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

הם לא מזכירים את סואץ?

שר החוץ א. אבן:

לא, שם הענין של חופש שיט, אבל לא נבול. כלומר, ישנן 25 מדינות שצריכות להשתמש בסואץ, אבל נורבגיה לא תחזיק שם צבא על מנת להבטיח שם את השיט. לכן, אם רוצים אנו לומר, שכדי להבטיח שיט, נקיים שם צבא, זה ענין אחר. אבל הם יורעים שזו אינה עמדתנו. שאלת המעבר בסואץ אינה ענין טריטוריאלי, אלא ימי-משפטי. על כל פנים, הצגנו בפניהם רושם ברור, שענין

שארם-א-שייך זה ענין טריטוריאלי וזה לא רק ענין הצהרתי; וראיה לכך, שמהלך החינוך שלנו לא נכשל, שעובדי מחלקת המדינה אומרים, ש"אם אומרים אחס שזקוקים אתם לפס מאילת לשארם-א-שייך, איש בבנין זה לא יודעזע מכך, אלא עליכם לומר - האם זה הענין, כי ישנם ענינים אחרים".

אשר לנקודות שמביאים המצרים, רובן חלשות מאד, גם מבחינת היכולת להשפיע על הזולת, הדבר הזה הינו חזק מאד. הם אומרים: "תשאל את דנמרק וקנדה, כולם אומרים שזה סביר. היתה מלחמה, ניצחתם בה, מדובר עתה על שלום וענין הגבול הוא המוקד ואתם אינכם אומרים מה רוצים אחס".

עשיתי תרגיל של מלחמה בין שבדיה ודנמרק, בו נוצחה שבדיה ואמרה שהיא רוצה שלום, וזה בא למוסד בינלאומי, שאני יושב בו, והייתי שואל את עצמי - מה אחס רוצים שיהיה הגבול, ואז הייתי רואה זאת כמשונה. העמדה הזאת נראית כמשונה. לא לסמן את הגבול, זה באמת ללא תקדים.

אם רוצים אחס את כל סיני, עמדו זקופי קומה ואמרו זאת. אם אינכם רוצים לקבוע זאת מבחינה יבשתית, אמרו מה העקרונות המנחים את התפיסה הזאת שלכם.

דיברתי עם ראש הממשלה ונציע נוסחה, לאו דווקא מתוך החלטה למסור זאת דרך יארינג, אלא במהלך עם ארצות-הברית עלינו לומר משהו. כי אחרת, מונחת על השולחן הגדרת ה-19 ביוני והיא יותר מדי מרתקת אותנו. למעשה, היא מתפרשת כפינוי כל סיני.

שר השיכון ט. בנטוב:

אפשר לשמוע את הנוסחה של ה-19 ביוני?

שר החוץ א. אבן :

חוזה שלום ופירוז סיני ייקבע על יסוד של הגבול הבינלאומי, עם תיקונים.

אם אומר אתה כך, ההנחה היא שיש בליטה או זיז באיזה מקום, אבל אי אפשר לבנות על כך. על כן, החלטנו לא לחזור על דבר זה עתה.

אני סבור, שנוכל ללכת להגדרה עקרונית - מה העקרונות שיקבעו גישתנו לנושא בלי שקביעת העקרון יש לה משמעות כמותית. אם אומר אתה, למשל, שאתה תובע בקביעת הגבול, שתהיה מודרך על ידי שיקול של מניעת הפיכת סיני לקרש קפיצה על ידי ודאות גיאוגרפית של חופש השיט, זה יכול להיות הציפורן, היד או הזרוע. אבל יש כאן הגדרה, שאתה מודרך על ידי עקרונות.

פעם נתבקשנו לומר, שנקודת המוצא שלנו היא בטחון, שלום ושיט חופשי ולאלה יש אימפליקציות טריטוריאליות. גם זה היה נחשב היום כדבר חשוב, כלומר: התביעה הטריטוריאלית שלנו היא פועל-יוצא של דברים אחרים ולא דווקא נקודת המוצא של המחשבה.

שר הפיתוח ושר התיירות ב. קול :

מה בנוגע למחשבה, שחלק מסיני יהיה קונדומיניום

ישראלי-מצרי?

שר החוץ א. אבן :

זה ענין למו"מ אתם. התביעה שנגדיר את העקרונות שיקבעו גישתנו לענין הגבול.

אמנם, כל הענין הזה של קביעת איוז הגדרה עקרונית, יש לזה משמעות תכסיסית בלבד. אני מודה, שאין מדובר על שלום. אבל מה פירוש משמעות תכסיסית בלבד? הרי כל מאבקנו הוא תכסיסי בלבד. כל המערכה המדינית הזאת היא תכסיסית בלבד ותהיה כזאת עד שמצרים תיכנס לחילופי דברים על שלום.

לגבי ירדן, יצאנו כבר מהתחום התכסיסי, כי יש אמירה של רצון להיכנס למו"מ על שלום. אבל עפ' מצרים, זה בתחום התכסיסי וזה הענין העיקרי המסביר את בואי ושובי. עלינו לרון אם וכיצד נתלבט ונגדיר עמדה.

אני חושב, שאפשר להגדיר עמדה שתשפר את המצב. קיים עתה מצב כזה, שנאמרו דברים שאינם משקפים את העמדה. לא נאמרו דברים מפורשים יותר ולא מעורפלים יותר והדבר מתואר, במידה מסוימת של צדק אובייקטיבי, כפגם בהופעתנו. והסירוב לומר מלה ואפילו כללית אלגבראית, קשה למכור זאת עכשיו.

אמרו משהו לגבי דעת הקהל. מסתיים השבוע סקר של עתונות עולמית וטלוויזיה, שיהיה בנוי על דיווחי נציגינו ומתברר, שהנוסחה של עקרונות שלום מפורשים ובקשה שהערבים יגדירו עמדתם היתה יעילה מאד מבחינת ההשפעה על דעת הציבור. לדעתי, אפשר למצות את הענין יותר, ולא לראות נאום ה-8 באוקטובר כסוף פסוק מבחינה הסברתית. לדעתי, מתבקש נאום חשובה בעצרת, בסוף הוויכוח הכללי, בו שוב יועלו נקודות אלה, ויוצג לבקורת הסירוב של השרים הערבים להתייחס לנקודות אלה, כלומר: יש דלק נוסף בנאום ה-8 באוקטובר, שיאפשר לנו סיבובים נוספים מבחינת דעת הקהל, כי יש מאות עיונאים בעולם שהדגישו את הכדור שבמגרש הערבי, שאמרו שישראל פתחה פתח, הגדירה עקרונות ועל הערבים להגדיר עתה עקרונות. לפי אותם סעיפים, הם לא עשו זאת.

המצב ההסברתי עדיין רגיש ורוטט וכל נאום מצדנו, הנוגד את רוח הדברים שנאמרו ושאינם משקפים ענין השלום, דברים כאלה מנוצלים וינוצלו כדי להוכיח, שתכנית השלום הישראלית לא היתה אלא תמרון ותכסיס. וזו

המשמעות שמקבלים אנו בעתונות הערבית - תמרון, תכסיס מסוכן, יריה מסוכנת. אבל עלינו להיגאל מההאשמה הזאת, האומרת שכל הענין הינו תכסיס בלבד.

לפני שאפרד מענין יארינג, מניח אני שאין צורך לשכנע את הממשלה, שיש ענין בכך שימשיך, ולא מפני שיש לנו נישואים אחד לצמיתות, אלא שיעזרת חלל עתה - אינה רצויה לנו. הוא מסמל את הסטוס-קוו, הערבים התחילו להרהר אם קיומו אינו מסוכן להם. זה סטוס-קוו לעומת דיונים בינלאומיים ולחצים בינלאומיים ולחצי מעצמות. במידה שרוצים אנו סטוס-קוו עד השלום, זה מצדיק ומחייב השארותו.

שד הדואר י. ישיע"הז :

הוא ישאר רק עוד שלושה חודשים?

שד החוץ א. אבן :

אין בעיה עד סוף השנה, והוא מוסיף תנאי, שיהיה לו מה לעשות. וכאן, לאחר שירדן ביקשה להפגש, יש לו חלום שיוכה לשכת בועידה ישראלית-ערבית.

זה מביא אותי לסיום האומר, שהנקודה המרכזית זה המהלך עם ירדן.

קודם כל, עובדה היא שעכשיו גורמים אחרים מאמינים, שיש מהלך עצמאי של מגעי ישראל באיזור. ארצות-הברית, ברית-המועצות, יארינג, כל אלה סבורים, שיש מצב כזה והם מכרכים עליו. ישנו גורם אחר, שאינו מברך על כך - צרפת. למעשה, צרפת די המומה, שהרי פסק הנשיא של הרפובליקה הצרפתית, שאין שום סיכוי שמנהיג ערבי ייפגש עם נציג ישראלי, כל עוד ישראל יושבת בשטחים. כך הוא הכריז והנה, עצם הפגישה סותרת את הדוגמה הזאת, והנה שוב

התימרה והעיוה ההיסטוריה לזרם בכיוון הפוך ממה שקבע בשבילה דה-גול... והם מאד רוצים להאמין, שאין דברים כאלה, כי זה סותר את הדוגמה. אגב, לגבי צרפת, הנחמה היתירה שקלטתי בביקורי היתה ברקע ובעורף הציבורי וברצונם של ידידי ישראל בצרפת להתאושש ולהתארגן. היה מעמד גדול מאד ב"פליאל", לא בהשתתפותי, שאותו ארגנו שני הארגונים של קטרו וקניג. היתה השתתפות המונית גדולה. למעמד שנקבע היתה נהירה כמעט הפגנתית של כל הגורמים מימין ושמאל, עם מנהיגי העתונות והתרבות. אבל כל זה אינו משפיע כמלוא הנימה על המדיניות, ובשיחה עם דברה היה לי הרושם של קיום אי-שוויון, כי אני מקווה שיש לי קצת השפעה על המדיניות הישראלית, ושום השפעה על המדיניות הצרפתית. לדברה אין שום השפעה לא על המדיניות הצרפתית ולא על הישראלית. יש לו השפעה בדיוק כמו לאשה שהביאה את התה, והוא כמעט אינו מזכיר זאת.

הוא מהרהר, וידוע שבני משפחתו יעצו לו, שלא יקבל את התפקיד, כי זה בכחינת נער-שליח. קוב-דה-מרוויל פסק לטפל בענייני החוץ, ואין הנשיא מתערב בכל חצי שעה בענייניו. דברה מדוכא ומשרה דכאון.

הניסוח הצרפתי הוא, שהם ישארו כפי שהיו אשתקד, ויצא שאפילו הערבים וברית-המועצות התקדמו על פניהם: הם אינם אומרים עתה, שישראל צריכה לפנות את השטחים ואחר כך לדבר על השלום. רק הצרפתים מדברים עתה כך. כי אם היתה התיאוריה הזאת שגורה בפייהם כיוני, הרי מאז בכל זאת אין קיים סטטוס-קוו ואפילו הרטוריקה של הערבים משתנה במהלך הזמן. לא כן הדבר לגבי הצרפתים.

ושוב, לענין ירדן: אני מקווה, שהממשלה תחליט לקיים מהלך, כי רק מגע זה מחסן אותנו מהתפרצות כל הגורמים ומונע אותם מלהפריע למהלך חדש, שאולי יניב פעם פירות.

זה גורם לאיזו זהירות, ליחס של כבוד, על שאנו עצמנו יצרנו את המעגל הזה של קשרים באיזור, ועל כן, בצד התכסיסי-מדיני, יש לזה כבר חשיבות רבה. אני מתפעל הרבה מזה, שאנו מציעים תכנית והם דוחים אותה. אני חושב, שתמימות היא להניח, שכך יתפתחו הדברים: ישראל תציע תכנית, והם יקבלו אותה ואנו נושמים לרווחה והולכים הביתה... אני רואה כאן מהלך ממושך של מגע, כאשר הקו המנחה את חסיין הוא אי-דיון להתנתק. מה שנאמר לו, די חשוב לו עתה, כדי לא להתנתק. והרי זה חוק היסטורי, שהערבים דוחים היום מה שמקבלים כעבור זמן. אני סבור, שהשלום - כאשר ואם יבוא - דמותו תהיה כדמות הדברים שתוארו במעמד שהשתתפו בו סגן ראש הממשלה ואני, כלומר: שינוי גבולות מטעמי בטחון, חופש מעבר ותנועה בכל השטח שבין הנהר והים, ואילו שהם יחסים קונפדרטיביים. זה פתרון ההולם מציאות דמוגרפית, מדינית וכלכלית. ולכן, צריך לקיים את הדיון והמשכו. קודם כל, זה נחוץ תכסיסית כדי להגן על עמדתנו, על סטטוס-קוו זה הקיים. אבל יש מחשבה, שעל ידי מגע תכסיסי זה, עצם השלום יצמח מהרעיונות המוחלפים בדרך זו.

סגן ראש הממשלה והשר לקליטת העליה י. אלון:

הבטחתי לשרים לסיים את הישיבה בשעה 11.00.

שר החוץ א. אבן:

אמרתי מה שאמרתי על בריח-המועצות. היוגוסלבים חיפשו אותנו כראשית המהלך בעצרת. נציגם פנה לתקוע. אשחקד היה לנו חשבון צודק, שלא להיפגש אתו, כי הוא נשא אז באמתחתו הצעה מאד מסוכנת ורצה להופיע כמתווך. היה לי חשבון לשלול ממנו איצטלה זו. עובדה שתכנית זו נגנזה. עכשיו, עקב הזעזוע בצ'כיה, הוא ביקש בדחיפות, דרך שר החוץ של רומניה, להיפגש עם תקוע (ואגב, הם עומדים איתנים מאד) - והוא שאל האם יכול הוא לשלוח אדם שנתמנה להיות הנציג באו"ם והוא איש אמונים של טיטו. האיש בא והתפתחה שיחה.

בשורתו של האיש נחרת כל כך לגורל יוגוסלביה וכל כך אנטי-סובייטית והרעיון של הריבונות המוגבלת של מי שנכנס ל"קומונוולט" הסובייטי הוא כאילו כבול וכו'. אני הגדרתי זאת כך: "כניסה חופשית, אבל יציאה אסורה".

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זו אינטרפרטציה חרשה של "גר וזאב עם כבש":

הכבש בקיבתו של הזאב...

שר החוץ א. אבן:

ההנחה היא, של ישראל יש שתי מדינות בהן שולטת היא, והרי הן ישראל ואמריקה, ועלינו להזעיק לחץ על אמריקה בעניינם...

הרומנים אומרים לנו כל שבועיים, שניתן הוראה לג'ונסון בענין זה ואחר... איננו ממהרים להכחיש כל כך את האגדה הזאת, ועל כל פנים, כך הוא דיבר.

לגבי ישראל - שני דברים יש לו. טיטו החליט, אחרי ענין צ'כיה: (א) יש מפח-נפש עצום מנאצר, שהוא היה היחיד שהזדהה עם פלישת הסובייטים לצ'כיה, ומשמע שיברך גם על פלישה ליוגוסלביה. הוא רואה בזה כגידה וההוראה שניתנה לנציגים היוגוסלביים - להרפות מכל התיווכים הללו. יוגוסלביה דואגת לעצמה עתה.

אשר לישראל - הוכחנו אותו קשות על השיטה של ניתוק יחסים וטיפוח אשלויות. הוא אמר, שהחליט לבדוק מחדש כל השיטה של ניתוק יחסים כשיטה דיפלומטית. אני אמרתי, שקיום יחסים דיפלומטיים חשוב רק כאשר יש מחלוקת חריפה. כאשר אין מחלוקת, זה רק ענין ל-"קוקטייל פרטיס". הוא אמר שזה

עתה במצב של קפאון, אבל אמר שיש הכדל בין מלכתחילה ובדיעבד. אמר שיוגוסלביה תתעניין בזה כאשר מהלך מדיני יצדיק זאת. אם ישנו מו"מ ואפשר לומר שהמצב שונה מכפי שהיה, ניתן לשנות את הדברים. אבל בינתיים, מסחר, תרבות ותיירות - בכל זה מציע הוא לעיין ובעיקר, דו-שיח מדיני, כאשר קבענו שזה יהיה באו"ם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ישנה איזו תגובה הודית?

סגן ראש הממשלה זהר שר לקליטת העלייה י. אלון:

הישיבה הבאה של הממשלה תתקיים ביום ה', בשעה 9.00 בבוקר, ותימשך עד 12.00 בצהריים, בבית ראש הממשלה, אלא אם תבוא הודעה אחרת לגבי הזמן.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

איני חושב, שיספיקו שלוש שעות לדיון מדיני בזה. לכן, או שנטפל בישיבה נוספת בדיון מדיני, או שנאריך את זמן הישיבה שנקבעה.

סגן ראש הממשלה זהר שר לקליטת העלייה י. אלון:

אני חושב, שלא נוכל להעמیس על ראש הממשלה יותר משלוש שעות.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה